Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 30 ИЮНЬ, 1987 ШУ. ★ № 78 (7424). ★ Мах 3 кеп.

ДЕГIААХАРА КЕРТТЕРА ЭШАШ ДАР

ЦХЬАЙТТАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА VII СЕССИ

Мехка дIайолаенна перестройка — цхьайттазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета ворхIлагIча сессе 29 июне йоккхача Кремлевски Двореце гулбеннача халкъо хержарий теркама юкъмоттиге я.

Iуйрийна 10 сахьат даьлча Союза Советон Къамий Советон цхьана яьча заседанеца хьайиллар из.

Депутаташеи хьаьшашеи тIоараш детташ тIаийцар новкъостий М. С. Горбачев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. П. Никонов, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Щербицкий, А. Н. Яковлев, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Ю. Ф. Соловьев, Н. В. Талызин, Д. Т. Язов, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, Г. П. Разумовский, И. В. Капитонов.

Массава раьза а волаш чIоагIъю сессе ден повесткен цо болх бара порядоки. Дувца оттдаьд ер дешаш: СССР Лакхехьарча Совета Президиума составе хувцамаш дарах; мохк экономически дегIакхувлара хIанзарча этапе халкъа боахама доал дара перестройка ярах; паччахьалкхен вахара лоархIаме дешаш дерригача халкъо дувцарах йолча СССР Закона проектах; гражданий бокъонаш Iотеlаеш балха тIарча наха леладу нийса доаца гIулакхаш суде дIачутелара порядка хьакъехьарча СССР Закона проектах; СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах.

Ден повестка хьалхарча дешах къамаьл де дош делар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара депутата Е. К. Лигачевна.

Мохк экономически дегIакхувлара хIанзарча этапе халкъа боахама доал дара перестройка ярах доклад йир КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела депутата Н. И. Рыжкова.

Депутаташа ладийгIар мохк экономически дегIакхувлара хIанзарча этапе халкъа боахама доал дара перестройка ярах яьча палатай массазарча комиссей содокладага, из йир Къамий Совета планово-бюджетни комиссе председатела Н. И. Масленникова.

Цу тIехьа палаташа цхьана яь заседани чакхъяьлар.

30 июне СССР Лакхехьарча Совета сессе дIахо болх берга. (ТАСС).

ЭКОНОМИКАНА ДОАЛ ДАРА ОВЛАНГАРА ПЕРЕСТРОЙКА ЕЧАРА ПАРТЕ ДЕКХАРЕХ

1987 шера 25 июне КПСС ЦК Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. ГОРБАЧЕВА яьча доклада тезисаш

I.

Укх Пленуме хьажа деза КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъяра, перестройка дIахо кIоаргъяра, мохк социально-экономически дегIаухилга сихдара керттера лоархIам болча дешашка.

Вахаро хьахьекхад парте белгалбаь никъ нийса болга. Мехка дIайолаенна перестройка, — Октябра гIулакх дIаходахьар, марксизма-ленинизма революционни гIулакха парти тешаме хилар хьагойтар.

Советски наьха хIара ноахало шийн дакъа юкъедихьад Октябрана карагIдаьннараш дегIадоаладеча, чIоагIдеча, лорадеча. Вай де а доагIаш доккхал ду воай историех, бIубенна хьеж кхоаненга.

КПСС ЦК январски Пленуме тешадеш хьахьекхар эргалонаш яр массе оагIорахьара комплексно леладанза дарг ца хилар, перестройка еча халкъ юкъеозара керттера хьал, дIадоладаь гIулакх дизза чакхдоаккхаргхиларах бола тешам хиларах тарра, вай общества вахара деррига доакъошта демократизаци яра тIаберзабаь никъ нийса болга.

Эргадовлар дIадоладаьд советски общества деррига доакъошка. Общественни сахкетам хоалуш хувцабеннаб, партера а обществера а морально-психологически хьал хувцалу, духовни вахар дийнденнад. Шеко йоацаш дола позитивни хIамаш хьахул политически система эргаяккхарах а дегIайоалаярах а. Партена карагIдаьнна доккха политически хIама да обществана демократизаци яргахьа цIенхаштта гола тохар. Опыто тешадеш хьагойт цу даькъе хержар а нийса никъ болга.

Перестройка эггара халагIча хан-юкъа чуденнад вай — практически гIулакхий хан-юкъа. Перестройкас тоотолам боаккхаргхилар тешам луш долаш керттера дар фуд аьлча, из да тIанийяь решенеш кхоачашъяра тIагIертта а де лерхIачоа тIаберзабаь а болх бара керттера теркам тIабохийтилга.

Перестройка дуккхача лостамашка хиннача белггаларча позитивни хувцамаша бокъо лац даьчох кхоачамбаь Iе. Ира проблемаш сов дукха Iайнай, хIаьта уж лоаццача хана къоасталургйолаш а яц. ЦК Политбюрона хетачох, дувцар хьалхаряна аргIан хила деза приоритеташ хьадда белгалъярах, перестройка темпаех а ханех а. Цун хIара этапа — хоадам боллаш дола де лерхIараши декхараши.

Перестройка леламо тешал ду, хиланза даргдоаца хувцамаш делга хIанзарчоа мело лелаш хилара. Из доагIа экономика сферана а, социальни даькъана, идеологически сферана а, партийни, советски, боахама органий, кулгалдеча кадрай балха а, къахьегама коллективай балха а.

ЦК апрельски Пленум а парте XXVII съезд а хинначул тIехьагIа социально-экономически дегIаахара дешаех тIаийца цхьайола лоархIамегIйола решенеш кхоачашъелга тIехьадусаш да, хIаьта из цIенхаштта анализ ца еш а хьадда практически гIулакхаш чакх ца деахаш а дита йиш йолаш дац. Дуккха моттигаш нийслу партийни, советски, боахама органаш обществе сихха хьатIахулача процессашта тIехьа ца кхувш.

КIезига моттигаш нийслац демократически хувцамаш де лоархIа ца деш. ХIаьта дувцар ма дий принципиальни дешах — перестройкана хиланза даргдац боккъонца демократически сухалбелга. Духхьал демократе кIийлен тIа мара вIаштIехьдаргдац къахьегамхой хьинареча экономически, культурни, социальни балха юкъеоза, эффективни кадрови политика чакхъяккха аьттув боалийта хьал хьакхолла, решенеш кийчъеча гIалаташ ца дувлийта, лохера денз лакхе кхаччалца корта бола тIахьожам хулга Iалашде.

(ДIахододар 2-ча оагIо тIа).

1987 шера 26 июне КПСС ЦК Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. ГОРБАЧЕВА ДОШ ХАДДАШ ДАЬ КЪАМАЬЛ

Новкъостий!

КПСС Центральни Комитета Пленума болх чакхбоаккхаш да вай. Шоана ма хой, къамаьлаш даьраша из белгал а доахар, укх Пленумага хьежаш яр еррига парти, беррига мохк. Цкъа-дале, перестройка хIанзарча этапо дукха проблемаш оттаяьй. Цар мах хоадабе, политически организаторски балха выводаш е декхар дар укх ЦК Пленума. ХIаьта, шоалагIдале, вай экономикана доалдара радикальни реформа яра керттера положенеши принципаши кийчъе езаш декхар латтар Пленумал хьалхагIа.

Пленумо коммунисташта, беррига советски наха дагалаьттар бакъдаьд ала йизза бокъо вай я мотт сона. Цунца къоастабу цун бокхха лоархIам а. Пленумо перестройка КПСС XXVII съездо белгалбаьча наькъагIа дикка хьалхатотт, из йинза яргйоацаш а кхоачашъяра эша керда методаш хиланза яргйоацаш а хиларах бола кхетам кIоаргбу.

Экономикана доалдара радикальни реформа яра программа тIайийцай Пленумо. Цо перестройка сихъяра низ бола а аьттув луш дола а дIоагIа хьаду.

Цу программа шийна чулоац дIадахача шин шера практически опыто вайна деннар, Iилман уйлано вайна деннар, итташ шерашка социализм хьалъяра урокаша деннар. Цун база хилар тIеххьарча шерашка экономикера керда хьисапаш тохкаш вай яь эксперименташ. ТIаккха тIайийцача документашкара хьагуш я коллективни уйла, вай общество хIанзарча замалахьа дегIайоалаеча вайна вIаштIехьдаккха мел мегар.

Къаьстта ала деза, Пленум йолча хана укхаза хиннача атмосферах. Цо хьахьокх апрельски Пленум а КПСС XXVII съезд а хинначул тIехьагIа партера керда обстановка дIахо дегIайоагIаш хилар, перестройка леллам, цун толамаш, карагIдаьннараш, балха кIоаргга анализ хилар, кхоачамбоацарашта критика е а, хьатIаэтта проблемаш паргIатта, гIулакха тIехь ювца йиш хилар. Из деррига а укх Пленума балхаца долаш дар. Из вай массане а, ЦК члений, бе а боагIаш дега лоIам беш да.

Доклада тIа а даьча къамаьлашка а белгалдоахар карагIдаьннараш дале а, перестройка процесс лаьгIо йодаш хилар. Ситуаце критически мах а хоадабеш, цунца воай еррига таронаш оарцагIйоах вай, хIаьта уж общественни вахара ерригача сферашка кIезига а яц.

Укхаза вайна хьахеза критика а самокритика а — из хила а доагIаш цхьаццадолча хьалашта вай раьза ца хилар а вай низ болаш хилара белгало а я. Большевистски критика керттера белгало я — из конкретно, гIулакхаца, конструктивни хилар. Из бокъо а йолаш ала йиш я вайга промышленносте а экономика юрта боахам санна йолча чоалханеча секторе а вай хьалхашкахьа даьннад, аьнна. Хоа а луш хьалхашкахьа даьннад вай мехка тIеххьарча хана этта общественно-политически хьал наха нийса кхетадеш хилара а.

Тахан вай мохк — сихха хувцалуш йола общество. ХIанз из общество кхыйола уйлаш а дега ондалонаш а йолаш я. Общество кердайоалаш, дIа-хьа хьовш, уйла болх бе йолаяь, хIаьта практически хьаду балхаш хьинарегIа а царех хьахулашдараш дикагIа хоалушагIа а долаш я.

1985 шера вай хьалхаяькха а, парте XXVII съезда, январски Пленуме документашка кийчъяь перестройка яра идея бIарчча концепци хьаелга Пленумо кхоачашдича санна да из. Цун берригача лоархIамга диллача, теоретически оагIув хинна а Iац из. ХIанз укх Пленума политически лоархIам перестройка идеяш цо практически ларда тIа яхарца ба. Из а общественни вахара сфере — экономически, халкъа вахара лоархIамегIйолча лардага гIолла.

ЦIаькха а ала безам ба са, Пленума решенеша, цо тIайийцача документаша — теоретически а практически а хоадамболлаш кIоаргъю сихдараи перестройканеи тIехьара вай стратегически линии.

Цар экономикана перестройка яра хьадда дола наькъаш хьагойт. Бакъда, практически опыто а дуккхадар хьалхадоаккхаргда. Вахара перестройках бола кхетам кIоаргбергба. Вайна керда проблемаш а кIезига йоаца чоалхаленаш а нийслургья. Вайга гIалаташ дувргдац алга а дац, де дезар — уж кIезигагIа хургдолаш болх бар.

Со тешаш ва, эггара а доккхагIдола гIалат — из гIалат валар кхералга хилар.

Нагахьа санна, хIанзарча ханарча этапа чоалхаленех кхераш, цхьавола саг шийн кабинете зовза вагIаш, корагIа а наIарагIа а ди тIехьа чIоагIагIа чакхйоаккхаш долча вахара яхачун цо маIан ца дой, эггара а доккхагIдола гIалат из хургда.

Вай чIоагIа хьаллаьцай цхьа бокъо — хьалхаэттача проблемаех оагIув ца озалга, дувца деза дешаш Iоа ца делга — уж хIанз а нонагIо Iайнад. ГIалатвалар кхералга — къаьстта хIалаквеш да, цо денала гIа бехк, общество эргаяккхара тIадерзадаь низаш юхаувз.

Нагахьа санна экономиках аьлча, хIанз вай тоакхашъяр шийн тайпара керда чунга довлара юкъ я. Еррига предприятеш, объединенеш йиззача боахама расчетагIа яха, планированена, маьхаш оттадара кийч а яь радикальни реформа чакхъяккха, материально-технически Iалашделга, финансашта, кредита доалдара организационни структура эргаяккха езаш да вай.

Цу дерригие дIадехаргда, цIенхаштта а уйла тIаяхийта а болх белга. Цунца цхьана, шийтталагIча пятилетка декхараш кхоачашдарах, пхе шера планагIа де лаьрхIараш чакхдахарах цхьанне мукъадалийтадац вай.

Хаьдда да, ер переходни чоалхане юкъ йIаьх ца ялийтара, укх бехктокхамеча хана вай хьа мел дер тIагIертта а, уйла яь а, эффективно а чакхдаккхара деррига де дезалга.

Укхаза деррига а лоархIаме да, бакъда, эггара а керттердар — из миллионаш болча наьха экономически хьашташ чулоацаш экономикана доалделга вай радикально эргадоаккхаш хилар. Юха а кердадоаккх аз: из эггара а лоархIамегIа, эггара керттера хилар.

Цудухьа дерригача практически гIулакхашка уж хьашташ теркалде декхарийла да вай. Из бе-бе йолча уйлай а иждивенчески хьаштий а цIог лаьца вай лела деза яхилга дац. Дац, новкъостий. Аз яхараш, уж теркалде вай декхарийла дола законни хьашташ да, новкъостий, цудухьа боахам лелабара кердача механизмага даларо уж хьашташ кхоачашдара дукхагIа таронаш яла еза. Духхьал уж хьашташ лоархIаш хилар да, вай экономически системана, беррига боахама балха динамизм хьалхьоаергйола Iад а хинна дIаотта дезар.

Лоацца аьлча, хIанзарча этапа беррига болх боккхача бехктокхамца чакхбакха беза. Опыт йола а, теоретически кийчъенна а, организационно кхотаенна а парти керте латтача обществана де могаргдолаш хIама да из. Тахан чIоагIа белгалдакха деза вай — общественни дегIаахара хIанзарча этапе, бIарчча хьайийцача перестройка еча парте лоархIам къаьстта боккха ба.

КПСС тIадуж бехктокхаме декхар — ерригача звеньяшка, дерригача боарамашка реформа елга практически чакхдоаккхилга. Цох дувцача хана къаьстта белгалбаккха безам ба са юххьанцарча партийни организацей лоархIам. ХIана аьлча, вай дага мел лаьцар, керттерча даькъе кхоачашде дIадоладергда къахьегама, производственни коллективе. Экономикана доал дара ерригача органий болх хьалхарча даькъе тIаберзабе беза экономика керттерча звенос толаме, эффективно гIулакх чакхдахара эшараш Iалашдара.

ХIаьта, юххьанцарча партийни организаце къахьегама коллективе болх беш хиларца белгалбоал тахан тIа-тIа лакхлуш бола цун лоархIам. КПСС ЦК-гара дIайолаенна, из теркал деш хила еза партийни комитеташ, хIаьта йолаш йолча а шоашта тIакхача могача а средствашца юххьанцарча партийни организацеша кердача хьалашка эффективно гIулакхаш леладара гIо де а деза цар. Из доагIа партийни балха ерригача оагIошта — политическичарна, организационничарна, идеологическичарна.

Мехка боахама кадрай Iалаьмате йоккхача корпусана хьалхашка а керда декхараш латт. Реформа чакхйоаккхача цар хоадамболлаш дола дакъа юкъехьоргхиларга дог доахаш я парти. Геттара йоккха кадрови потенциал я мехка, экономике реформаш ярца дувзаденна хIанзара хувцамаш кердеи доккхийи хиларах из кхы а кIоаргагIа дIакхетаяра, боахам лелабара кердача принципай ларда тIа хьинарегIа, уж массанахьа, боахама дерригача доакъошка юкъе а кхувлаш, болх бара новкъостал де деза цунна. Перестройка оагIув хьал мел лоацар, реформана тIехьа мел вар, цунна шийн низаш, шийн опыт дIаяла мел гIертар, цу гIулакха шийн са дIалур — уж нах партийни организацеша хьинаре хьаллоацаш а теркалбеш а хургдолаш леладе деза гIулакхаш.

ХIаьта уж дукхагIа бола нах ма бий. Цул совгIа, нагахьа санна кадрай керттерча звенора чехарда дIа ца йоаккхе, аз дувцр да предприятей, гIишлоний, колхозий, совхозий кулгалхоех, реформа геттара хала дIагIоргъя. Цудухьа цIаькха а белгалдаккха безам ба са: политически даькъе перестройкана гIехьа йола а хиланза яргйоаца компетенци йола а еррига кадраш хьаллаца еза. Уж хьал а лаьца, царна новкъостал де деза.

Пленуме, новкъостий, нийса дувцар экономикана доал дара овлангара перестройка еча кхойтталагIча пятилеткаех лоархIамегIа йола этап хургхиларах. Из ха хьатIакхоачаш планированена, маьхаш увттадара а финансово-кредитни механизмана а реформа елга чакхдоаккхаргда, производства средствай оптови торговлега довлар керттерча даькъе йистедаргда. Уж деррига гIулакхаш чакхдахарах юкъейоалаергъя доал дара цаI йола система.

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа).

ЭКОНОМИКАНА ДОАЛ ДАРА ОВЛАНГАРА ПЕРЕСТРОЙКА ЕЧАРА ПАРТЕ ДЕКХАРЕХ БОЛА

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМА СОЦАМ

1. «Экономикана доал дара овлангара перестройка ечара парте декхарех» КПСС ЦК Генеральни секретара н. М. С. Горбачева яьча докладага ла а дийгIа, из йийца а йийца Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумо белгалдоаккх, социально-экономически дегIаухилга сихдара, перестройка яра тIаберзабаь ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума, КПСС XXVII съезда никъ лерргIа чакхбаккхаро советски общества вахара дерригача доакъошта кIоаргга воздействи ещ хилар. Цунна демократизаци еча боккхача лоархIаме хилар КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленум. Советски халкъо дизза хьаллаьцад йоккхача масштабегIа хувцамаш делга, хIаьта уж деча хьинарегIа дакъа а лоац.

Перестройка яра тIаберзабаь КПСС ЦК Политбюрос бу политически а практически а болх могабу Пленумо, хIаьта цунна тIадулл халкъа хьаштий духьа, социализма гIулакх чIоагIдар, социалистически демократи кIоаргъяр духьа партийни съезда стратегически никъ лерргIа дIахохьолга.

2. Пленумо дIакхайкалу, перестройка эггара бехктокхамеча хан-юкъа — практически гIулакхаш чакхдахара парти а халкъ а чуденнача хана, керттердар хувцамаш дара темпаш ма могга сихъярах, чурча а арахьарча а политика дерригача лостамашка тIатеIIан де лерхIачоа тIаберзабаьи организаторски а идейно-политически а болх барах латташ хилар.

Пленумо къаьстта лоархIам бу парте, хIара партийни организаце, хIара коммуниста болх перестройка кIоаргъяра, цох хьахинна дика хIамаш дIачIоагIдара, цхьан моттиге латтара явленеех сихагIа дIакъастара, дIахьалхашкахьа ухилга сихдара, тешшаме а корта бола а механизм практикана юкъейоалаяра гIо деш мел дар дегIадоаладара тIаберзабе безаш хилара.

Пленумо дииза даргдоацаш лерхI советски обществана демократизаци яра никъ кхы а хьинарегIен лерргIен чакхбоаккхилга, цох дуккха къахьегамхой перестройка яра юкъарчал доаццаш чуозара керттера хьал, эргадовлара процесс юхасоцаргйоацаш хилара гаранти а лоархIаш.

3. КПСС Центральни Комитета Пленума хет, перестройка керттера декхар, социально-экономически дегIаухилга сихдара лоархIамегIдола хьал экономикана доал дара радикальни реформа яр да, аьнна. Укхаза хьалхарча пIане отт советски наьха къахьегама а вахара а ерригача оагIошта революционизирующи воздействи е еза, социализмана керда дикал яла еза, из дегIаахара кердача лагIа тIа яккха еза цаI йола керда система хьакхоллилга.

КПСС ЦК Генеральни секретара н. М. С. Горбачева доклада тIа оттадаь экономикана доал деча овлангара перестройка яра керттера лостамаш, из чакхъяккхара де лерхIараш а принципаш а могаю Пленумо. Доал дара бIарчча цаI йолча системага довларо экономика дегIайоалаелга сихдар, цунна керда динамизм а дикал а лулга, Iилма-технически прогресса карагIдаьннарех ма могга дукхагIа пайда эцарца обществана эшараш Iалашделга, социалистически хьисапе хьаькъале Iаламах пайда эцилга, дерригача боарамашка административни тайпара а ца леладеш, кулгалделга дукхагIча даькъе экономически методашца леладелга, сага фактора лоархIам ма могга айбелга Iалашдергда.

КПСС ЦК Политбюрос хьачуенна «Экономикана доал деча овлангара перестройка яра керттера положенеш» чIоагIйойла.

Дерригача халкъо дийцар теркал а деш, кхы тIа тоаяь Паччахьалкхен предприятех (объединенех) долча СССР Закона проект могайойла, СССР Министрий Совета тIадуллалда СССР Лакхехьарча Советага ювцийта из дIачулулга.

4. КПСС ЦК Пленумо белгалдоаккх, доал дара радикальни перестройка яро социалистически экономикана кулгалдеча демократически централизма принципах пайда эцара дош кердача тайпара оттаделга, экономикана доал деча центральни органий балхагара керда декхараш дIадехилга. Уж декхарийла я социально-экономически а Iилма-технически а дегIаахара паччахьалкхен юкъара стратеги чакхйоаккхилга, экономике бокъонца а йизза а балансировани хулга Iалашде, предприятеша а объединенеша а хозрасчетни шоай лоIаме хилара, къахьегама коллективаша шоаш-шоашта доал дара хьалашка эффективно боахам лелабара эшаш мел дар хулга а хIаьта цун кIийлен тIа общества хьашташ кхоачашделга а Iалашде.

Пленумо керттерча даькъе къоабалъю доал дара центральни, республикански, моттигашкарча органий балха, планироване системана перестройка яра хьакъехьарча, радикальни финансово-кредитни реформа чакхъяккхара, маьхаш увттадара реформа ярах а материально-технически Iалашо елга эргадаккхарах а долча соцамий проекташ, кхыйола нормативни акташ. хIаьта КПСС ЦК Политбюрона а СССР Министрий Совета а тIадулл ЦК Пленуме уж ювцача хана дийцар теркал а деш, тIаэца.

5. КПСС ЦК Пленумо белгалдоаккх, перестройка дерригача лостамашка партийни влияни чIоагIъяр, общественни процессашта хьаькъале кулгалделга Iалашдар. партийни болх кердача тайпара творчески белга Iалашдар хIанз къаьстта лоархIаме а дииза даргдоацар а долга. Доал дара кердача системага экономика йоаккхача хана къаьстта теркам тIабахийта беза переходни хан-юкъа халкъа боахамо лерттIа болх белга Iалашдара, хIана аьлча кердаяраш санна, цу хана лелаш хургъя доал дара къаьна методаш а.

Хувцамаш деча хьалхарча юхьнге латта езаш я партийни организацеш. Балха стиль эргайоахаш тоаяра, юххьанцарча партийни организацеех, къахьегама коллективех а общественни организацеех а коггIортилга еш, кулгалдара политически методаш чIоагIъяра тIаберзабаь никъ лерргIа чакхбаккха беза союзни республикай Компартей ЦК-аша, парте крайкомаша, обкомаша, горкомаша, райкомаша, гIулакхий хьала нийса а принципиально а мах бе Iомае еза кадраш. Центральни экономически органий, министерствай а ведомствай а, предприятей а объединеней а партийни организацей балха бектокхамн принципиальности айяра хьадда гIулакхаш чакхдаханза даргдац.

Парте XXVII съезда, январски (1987 ш) Пленума а КПСС ЦК укх Пленума а решенеш кхоачашъеча партийни организацей хьинар айдара дииза даргдоацаш лаьрхIад ер шу чакхдоаллаш коммунистий собранеш, партийни комитетий пленумаш елга, хержача органаша перестройкана кулгалдара отчеташ лулга цига отта а деш.

* * *

КПСС Центральни Комитета Пленумо белгалдоаккх, экономически доал дара, боахама механизмана доал дара перестройка елга дIахьалхашкахьа ухилга сихдара ерригача стратеге толам боаккхилга Iалашдеш дола керттера декхар долга. Из кхоачашделга — парте юкъара, халкъа юкъара эггара лоархIамегIдола декхар, мехка деррига вахар эргадаккхара процессах дIакъоастаде йиш йоаца дакъа, Октябра гIулакх нийса дIаходахьар.

КПСС XIX ЕРРИГСОЮЗНИ КОНФЕРЕНЦИ ГУЛЪЯРАХ БОЛА

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМА СОЦАМ

КПСС Центральни Комитето соцам бу:

1. Советски Союза Коммунистически парте XIX Ерригсоюзни конференци 1988 шера 28 июне Москве съездий Кремлевски Двореце гулъе.

2. Укх тайпара конференце ден порядок чIоагIйойла:

1. КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъяра леламах, шийтталагIча пятилетка хьалхарча ах даькъан керттерча итогех а перестройка процесс кIоаргъяра хьакъехьарча партийни организацей декхарех а.

2. Партена а обществана а дIахо демократизаци яра де дезарех.

3. КПСС XIX Ерригсоюзни конференце представительства норма оттае: парте 3780 членагара цхьа делегат, союзни республикай Компартей ЦК-ай, парте краевой, областной комитетий пленумашка къайлагIа кхаж тоссаш конференце делегаташ харжа безалга теркал а деш. Украина, Белоруссе, Узбекистана, Казахстана Компартешкара делегаташ хоржилга парте областной комитетий пленумашка чакхдаккха.

Советски Эскара, ТIема-Форда Флота доакъой, чурчен пограничнии бIуний парторганизацешкара КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегаташ кхыча делегаташца цхьана хорж Компартей ЦК-ай, парте крайкомий а обкомий а пленумашка.

Доазол арахьа латтача Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен партийни организацешка болча коммунисташа КПСС XIX Ерригсоюзни конференце болха делегаташ хорж йоагI-йоагIача бIуний объединеней конференцешка.

Делегаташ хоржилга чакхдоаккхалда 1988 шера апреле-мае.

КПСС Центральни Комитето партийни организацеш тIахьех лакхача идейно-политически а организационни а боараме, партийни мугIараш дIахо кхотадеш, парте а халкъа а цхьоагIо чIоагIъеш, мехка хулаш латтача революционни общественни хувцамий процесс кIоаргъеш КПСС Ерригсоюзни конференцена кийчо елга чакхдаккха.

ЭКОНОМИКАНА ДОАЛ ДАРА ОВЛАНГАРА ПЕРЕСТРОЙКА ЕЧАРА ПАРТЕ ДЕКХАРЕХ

(Инстедоалар. Доалалур 1-ча оагIо тIа).

Социалистически демократизм дегIайоалаяро, халкъа боахама доал дара механизмана перестройка яро дIадех лакха организованность а сакхетаме дисциплина а хулга, социалистически общества вахара порядок а правилаш а цIенхаштта лелаелга. Закона гома чу дегIауха хьинар, инициатива шийн аргIан ма могга могае а хьаллувца а еза, дош доацача регламентацешка, хьадагаехача инструкцешкен тайп-тIапарча указанешкен баргал а ца еттийташ. Политике цу тайпара гола тохаро пачхьалкхен ерригача органашка цIенхашттагIа йола перестройка елга дIадех.

Хетаргахьа, ЦК Пленуме вай белгалдаккха бокъо йолаш да, пачхьалкхен а боахама а аппарата овлангара перестройка яра деша вай реттара гарга кхаьчад, аьнна.

Январски Пленум хинначул тIехьагIа дIаяхача хано цIаькха а геттара ира оттадир партийни болх кердагIча тайпара лелабанза барг ца хиларах дола дош. Общества вахара дерригача доакъошка дIайолаеннача процессашта корта а болаш кулгалданза яргьяц парти. Политбюрона хетачох, хувцамаш деча хана хьалхарча юхьига тIа хиланза яргьяц ерригa партийни организацеш. Обществе хулаш латта перестройка, парте из процессаш кхетаярал хьалха ювлилга хилийта йиш йолаш хIама дац, цун кулгалдеча органашка хIаьта а. Парте чухь перестройка елга обществе хулача хувцамел тIехьадиса йиш яц.

Бакъда, партийни органий, вай кадрай балха стили методаши эргайоахилга хIанз кхоачамболлаш хьинаре леладац. Партийни органаша, цу дакъе районнин городскойн боарамерчар а, беш бола болх Iомабаро хьахьокх царех дуккхачарех перестройка идеяш а гIулакхаш а ца леталга.

Январски Пленум хинначул тIехьагIа перестройка чакхъяккханза ярг ца хиларах бIуболара кердача боарамга кхаьчай вай парти а общество а, гIулакхаш чакхдахара дакъе низ а хьинар а тIакхийттад. Бакъда, дуккхадар хувца ца луш а е хайра хувца ца луш а дус, мел дувце а хано дIадехарашка хьежжа хIаьта а. Перестройка кхела сагото еш ба нах, парте, пачхьалкхен а боахама а органашкара, дерригача боарамашкара доагIар хьадехилга чIоагIдара, тIадиллача гIулакха хьалхара бехктокхам айбара хьакъехьа дош увттаду парте Центральни Комитета хьалхашка. Шоаш хьадеш хIама а доацаш, хьахинна дакъна хувцамаш делга юхатеттаращкара доагIар хьадеха деза ха хьатIакхаьчай.

II.

Экономика дегIайоалаелга хIанз юхатеттар фуд? Духхьал дIаала деза — экономически механизм, доал дара система эффективни ца хилар. Укх тIеххьарча шин шера экономикана доал деча кIоаргга хувцамаш дара процессс дIайолаеннай, 70—80-ча шерашка хьахиннача хьала анализ яра а экономически экспериментий сери чакхъяккхара а кIийлен тIа кийчъяь йола боахам лелабара керда методаш караерзаеш латт. Даьр кIезига хIама дац, бакъда, цох хьахиннараш кхоачамбе йиш йолаш дац. Хувцамаш-м хиннад, амма доккхий хиннадац, радикальни хиннадац. Экономикана доал дара бIарчча цаI йола система хьаяра дакъера керттера болх хIанзчул тIехьагIа бе безаш ба.

Парте кийчъяьча а укх Пленуме ювцийта оттаеш а йолча радикальни реформа концепци — исторически опыта критически анализ ярах хьахиннар, кердача хьалашта а дIадехарашта а луш дола жоп. Из тIаерзаяь я экономически дегIаухача промежуточни дараш а доацаш. бухсоццаш хьахулача. социальни лоархIам болча хьокхамашта ориентаци яра, вахаро дIадехараш кхоачашдара; боахам эффективно лела ца байта дефицит хургйола хьал ца хилийтара; боахама гIулакхаш леладеча потребитела приоритет, шийна лезар хьахаржа бокъонаш а таронаш а ялара; Iилма-технически прогрессах экономика дегIайоалаечара керттера фактор яра; затраташ ца хулга Iалашду тешшаме механизм хьаяра. Цун маIан — хIанз дукхагIча дакъе лелаеча административни методашкара дакъна, дерригача боарамашка кулгалдара экономически методашка дукхагIа довлар, доал дара шерра демократизаци яр, сага фактора лоархIам ма могга айбар.

Е лерхIача перестройкас шийна чулоац:

цкъа-дале, объединенеш а предприятеш а шоай лоIаме хилара доазув чIоагIа шерделга, уж йиззача хозрасчета тIа йоахилга, бухсоццаш хьахулачун хьалхара бехктокхам айбелга, потребителаша оттадаь декхараш кхоачашделга, коллективай доходий боарам цар эффективно болх барах тийша хулга, къахьегама отношенешка коллективни подряд шерра юкъейоалаелга:

шозлагI-дале, экономикана централизованно кулгалдар овлангара эргадоаккхилга, цун дикала боарам айбелга, халкъа боахам дегIабоалабара стратеги, дикал, темпаш а пропорцеш а, из балансированни хилар белгалдеча керттерча дешашта теркам тIабохийтилга а цу ханна лохе латтача боахама звеньяй оперативни гIулакхашта центр юкъелелхар цIенхаштта дIадоаккхилга;

кхозлагI-дале, планировани еча, маьхаш увттадеча, финансировани а кредитовани а еча, материально-технически Iалашонна, Iилма-технически прогрессана, къахьегама а социальни процессашта а доал дара кардинальни реформа елга;

диазлагI-дале, специализаци кIоаргъяри коопераце бувзамаш тешаме хилари Iалашдеш йола керда организационни структураш хьаелга, Iилма юкъарчал доаццаш производствана юкъе гIолга; хIаьта цун ларда тIа — дикала дунен боарамга кхоачилга;

пхезлагI-дале, сов дукха централизаци яьча, командаш телаш доал дара системагара дакъна — демократическичунга довлилга, шешийна доал дар дегIадоаладелга, сага потенциала хьинар айдара механизм хьакхоллилга, функцешта хьадда доазув оттаделга, партийни, советски, боахама органий балха стили методаши овлангара хувцилга.

Экономически механизме кIоаргга революционни хувцамаш де йиш хургьяц, нагахьа санна цар маIан а юкъара лостам а хьадда кхетабеш беце. Политически дакъе царех вай геттара дика кхет, хIаьта дукхагIа социализм, дукхагIа демократи яхача формулаца доагIаш а да из. Укхазара хьайоагIа чакхдоахаш латта гIулакхаш нийса долга хьагойта керттера критери — социально-экономически дегIаухилга сихдар, гIулакхашца социализм чIоагIъяр.

Социализма теоре а практика а керттера дош — капитализме йолчул низ болашагIа йола экономически, Iилма-технически а социальни а прогресса стимулаш социалистически кIийлен тIа хьа мишта ергья, планови кулгалделга сага а коллектива а хьашташца мишта тардергда. Из эггара халагIа дола дош да, цунна дала жоп леха а лийхад, леха а лех социалистически уйланон общественни практикон. Шийн тIеххьарча статьяшка кхаччалца цунна даим теркам тIаахийтаб В. И. Ленина.

Духхьал из да тахан вай тIаннийсденнар. Укхаза ба вай керттерча проблемай а вIашидухьаленний а овла. Дукха дешаш да цига къоастаде дезаш. Общественни къахьегама хьинар айдара корта бола стимулаш а механизмаш а хьаяра эша дIоагIа да аьнна хет вайна шийн балха моттига, къахьегама коллектива, ерригача общества визза да къахьегамхочох шийх хетаргвола хьал оттадар. Производства дай хиларах дола къахьегамхой хьашт — эггара чIоагIа дола хьашт, социально-экономически а Iилма-технически а прогресс сихъяра эггара чIоагIагIа бола низ.

Цигара хьадоагIа социалистически доалахье санна долча овлангарча дешах керда уйлаш хьакхолланза ярг ца хилар. Вай из болх дIаболабаьб, бакъда, из цIенхаштта кIоаргбе беза, наха, предприятей (объединеней) коллективашта, отраслевой, межотраслевой, территориальни комплексашта юкъе лелалу экономически гIулакх, хьаштий а стимулий а чоалхане система хиларах тарра, общественни доалахьен бIаьхий чулоацам биззагIа хьагойтар духьа.

Общественни доалахьен хIанзарча маIано чулоац предприятешта, цу дакъе пачхьалкхен а кооперативничарна а юкъе обществана эшараш дикагIа Iалашдара. цхьайолча предприятей монопольни хьала доазув оттадара экономически яхь лелаянза ярг ца хилар, ше-ше дикагIа хила гIерташ уж хулга.

Кердача тайпара цIенхаштта уйла е еза халкъа боахама централизованни планови кулгаллара, цун къаьст-къаьста звеньяш шоай лоIаме хиларца, планомерность товарно-ахчан отношенеща вIаши тардара проблематика.

Лоацца аьлча, хIанзарча этапе дегIаахаро дIадехарашка хьежжа, социализма экономически формаех йола уйла эргаяха еза вай, боахама механизмана овлангара перестройка яра шерра никъ хьабеллар духьа. Из перестройка еча хана вай декхарийла да социалистически производственни отношенеш дегIайоалаяра лакхагIча боарам тIа кхача. ХIанзарча производительни низашка хьежжа уж хулга вIаштIехьдаккха деза. Из иштта ца хилча социалистически дегIаахара керда стимулаш, керда низ болалургбац вайга.

III.

Сенгара дIадоладе деза доал дара радикальни реформа елга? Из хаттар хьалхашка эттар вайна парте XXVII съезд хинначул тIехьагIа. Ма дарра аьлча, шийн тайпара логика йолаш хIама да планови экономика хьалашка экономически механизмана перестройка яра процесс централизованни кулгалдеча органий функцеш хувцаргара дIайолаяр. Бакъда, вай кхыча наькъагIа дахар — керттерча звенон — предприяте (объединене) боахама механизмана радикальни хувцамаш де доладир, хьалхарча дакъе цунна аьттув бола экономически хьал хьакхоллар, цун бокъонаш чIоагIъяр, бехктокхам айбар духьа, хIаьта цу кIийлен тIа доал дара дакъе лакхе латтача ерригача звеньяй балха тIа овлангара хувцамаш дар духьа.

Оаха лерхIачох, предприятеш (объединенеш) — вай экономически гIулакха лард. Цига ярж керттера общественни процесс — наьха къахьегамца хьаю продукци, Iилма-технически уйлана материализаци ю. Укхаза реально хьахул экономически а социальни а отношенеш, наьха хьашташ — хIаранедараш, коллективнидараш, общественнидараш вIаши дувзалу. ХIаьта керттерча звенон гIулакхий лелам вай хувцарах тийша да бIарчча хьанийцача перестройкас толам баккхар.

Мишта хила еза предприяте (объединене) боахама механизм? Геттара лоархIаме да из вIаштIехьйоаккхача хана цхьакхиа озабезам ца бар, духхьал экономически а социальни а эффективноста хьашташ керттера а лоархIаш, дIадахачун стереотипаши хетараши теркал ца дар.

Дувцар да, продукци арахецара а реализаци яра а план, общественни эшарийн из дIаэцаш хиларен кIийлен тIа, предприяте ше оттаеш хиларах. Общества хьашташта гаранти лу пачхьалкхен заказашка гIолла. Балансировани хилийтарах аьлча, из хулга Iалашдара пайда эц контрольни цифраех. План оттаеча хана царех кIийле лархIа йоагIа, уж директивни маIан долаш хила йиш яц. Цунца дувзаденна планировани ечара, предприяте балха мах бечара а материальни стимулировани ечара а договорий лоархIам чIоаггIа лакхлу, цо дIадех заказчика а производитела а шоайла бола бехктокхам айлулга.

Хьахожаьяча ресурсех пайда эцара хьалхара берригa бехктокхам предприятена тIабуж, бухсоццаш хьахулашка хьежжа хул къахьегамхой доходий боарам. Болх беш яьккхача средствай чотагIа дIатекх текущи затраташ, къахьегамах мах телилга, производство шеръяран цунна реконструкци яран цкъара вложенеш хьежаелга юкъе а долаш. Предприятешта хьалхара жоп лац пачхьалкхено, бюджетни финансировани елга, массаза яхар санна, юкъера дIадоаккх. Цунца цхьана банковски кредитах, тIалатта бехктокхам кхета а беш, пайда эцара шерра бокъонаш лу.

Дерригача халкъа хьашташ коллектива хьашташца вIаши тарделга экономически нормативай системага гIолла ду. Из да производственни фондех, лаьттах, хих, къахьегама ресурсех пачхьалкхен бюджете ахча дIахьежадар, къахьегамах мах телара а социально-культурни хьашташ Iалашдара а фондаш хьаяра нормативаш. экономически вIаштIехьбаьккхача боарамера банковски процент, иштта кхы дIахо. Шийн тайпара экономически норматив хул хьаяьча продукцех долча маьхех а гIулакхаш дарах йолча тарифех а.

Предприятей а объединеней а йиззача хозрасчета шин вариант хила йиш я. Царех цаI цIена доход (прибыль) нормативни хьисапе дIа-юха екъара ларда тIа латт, вож — валови дохода (цIенача продукце). Царех хIаране шийн чIоагIа а мела а оагIош я. Предприятех долча Закона проекта тIа белгал ма даккхар, цох а вокхох а боахама тайп-тайпарча доакъошка цхьан ханна пайда эца йиш я.

Предприяте хозрасчетни гIулакхаш эффективни хургдац, нагахьа санна шийна еза бийдал, материалаш, комплектующи оатхалаш, машинаш а оборудовани а сихен оперативнон эца йиш йолаш из ца хуле. ХIаьта цо дIалех фондировани хьисапе материально-технически Iалашо елга а ца леладеш, дукхагIча дакъе производства средствай оптови торговлега довлар.

Кердача экономически механизма лоархIамегIдола дакъа да къахьегама коллективо ше-шийна доал делга. Къахьегамхой инициатива, шоай лоIаме хилар, хьинар долаш а маькара а хилар хьагойтара низ бола стимул я из. КIезигача гIулакхашта юкъелелхалгахи тIахьожам лоаттабарахи мукъаяккха еза коллектив, цун решенеех дукхагIа тешаш хила деза.

Долче, дувцар да эффективни, цунца цхьана чоалхаза, хIара къахьегамхочо кхетаергйола боахама механизм хьаярах. Кердача боахама механизма керттера белгалонаш хьахьекхай пачхьалкхен предприятех (объединенех) долча Закона проекта тIа.

IV.

Социалистически экономикана доал дара керттера принцип — демократически централизм. Централизованни кулгалдар дикала кердача лагIа тIа даккха деза. Бокъонца духхьал центре мара къоастаде йиш йоацача дешашта тIаерзае еза из. Царех да, цкъа-дале, социально-экономически а Iилма-технически а дегIаахара пачхьалкхен юкъара стратеги чакхйоаккхилга, экономикана йизза а тешшаме а балансировани яра ларда тIа макроэкономически процессашта регулировани елга, хIаьта шозлагI-дале, экономика керттерча звенон — предприятей а объединеней а боахам эффективно лелабара хиланза даргдоаца хьалаш Iалашделга.

Экономика экстенсивни дегIаккхувлара хьалашка хьахиннача доал дара административни системас йиш хилийтац из е вож декхар эффективно кхоачашде.

ХIанзарча хьалашка малагIча тайпара планировани эш? Пачхьалкхен юкъарча плана кIийле, «философи» малагIа я? Из хила еза приоритеташ а мохк дегIабоалабара де лерхIараш а чудоагIаш, структурни а инвестиционни а политика, Iилма-технически прогресса лостамаш белгалдеш, социальни дегIаахара доазонаш, Iилман, образовательни, культурни потенциал Iоаяра, обороноспособность лоаттаяра декхараш белгалдеш. Цу хьалашка планироване «задающи» дакъа лоархIам айлу, эггара хьалха 15 шера социально-экономически дегIаахара концепце лоархIам а айлуш. Пачхьалкхен планироване керттера форма хила еза хIара шера планаш белгал а еш, оттаяь пхе шера план.

Планови пропорцеш хулга, экономикана балансировани елга Iалашдара министерствашта а ведомствашта а, хIаьта иштта союзни республикашта лу контрольни цифраш. Общественни эшараш а планироване ориентир а хиларах тарра, царех цхьаяраш расчетни хьокхамаш санна предприятешка дIакхоачаю. Плана целевой установкашка довлар вIаштIехьдоаккхача предприятешта планови органаша воздействи яра керттера рычаг а хинна дIаоттаергья экономически нормативаши стимулаши. Уж декхарийла я предприятей (объединеней) болх царна пайдане хургболча хьалашка оттабе, контрольни цифрашка а хьожаш, общественни эшараш ма хулла дикагIа Iалашдара наькъаш леха.

Экономически механизмана перестройка яра лоархIамегIдола дакъа да маьхаш увттадара радикальни реформа елга. Биззача боараме кхетаде деза доал дара керда система хIанз йолаш йолча маьхий системана чуяхьа йиш йоацилга, хIана аьлча, тIеххьаръяр хьа а хиннай, кIаьххача хана лаьтта а лаьттай экономика дегIаяра экстенсивни хьалашка. Дувцар маьхий система цхьан дакъе эргаяккхарах а доацаш, маьхаш хьадара радикальни реформах да. Укхаза белгалдаха деза керда, хIанзарча дегIаахара этапаца дувшаш дола политико-экономически наькъаш. ХIанз берригача вай «маьхий боахамо» — оптови, закупочни розничнии маьхаша, тарифаша дIадех вIаши ювзаенна перестройка елга. Гуш да маьхаш хьадара реформа лоархIаме а чоалхане а гIулакх долга, из кийчъяра хье ца луш дIадоладала дезилга. Бе безар Iалаьмате дукха болх ба; из чакхбаккхара дерригa низаш оарцагIдаха деза.

Iалаьмате лоархIаме да материально-технически Iалашонна перестройка яр. Цун керттера лостам — фондированегара тIагIертта оптови торговлега довлар. Материально-технически Iалашо еча пачхьалкхен органашта юххера а тIаюсаргья ресурсай баланс хулга вIаштIехьдаккхар, оптови торговли нийса лелаяра, цунна тIахьожам лоаттабара функцеш.

Каст-каста хаза йиш я оптови торговли, ресурсай дефицит дIаяккхарга хьежжа мара, юкъейоалае йиш яц, яхаш. Дувца вай из дош, критически хьажа вай цу уйланга. Опыто хьахьокхача бесса, дувцар да ше-шийна финансировани ярга довларо производства средстваш хоатташ хилар сихха лохду, товарно-материальни маьхаленний запасаш норма тIа яха таро лу, хIаьта уж духхьал промышленносте, юрта боахаме, гIишлошъеча, транспорта тIа, бувзаме 300 совгIа миллиард сома маьха я.

Дукха ха йоаццаш тIаийцай лоархIаме а гаьнна дIахьалхашкахьа йолха а арахьарэкономически политиканен из чакхъякхара механизманен тIаерзаяь йола решенеш. Цар шерра никъ хьабелл вай арахьарэкономически бувзамашта модернизаци яран цар эффективность лакхъяран, арахьарча рынка доакъой а предприятей а балха, цар продукце дикала, Iилма-технически прогресса ю воздействи чIоагIъяра.

Йоккхий проблемаш Iайнай финансай, кредита, ахча лелара сфере. Мехка финансови система овлангара денз къаенний. Из производствах хьахаьда я, нонагIа фискальни, лоаццача хана эшараш мара теркалдац, из боахам лелабар тоадара стимулировани еш яц. Кредито тоъал доккхача дакъе йоаьй шийн специфически оамалаш: юхадерзар, юхадала таро хилар, платность, целевой лостам. Кредит лелара наькъаш платежни средстваща хьалдиза да, дегIайоагIа ахчан мах бовра процессаш. Из хьал тIатеIIа хувца деза.

Кердача экономически механизмо аьттув бала беза дефицит йоаца хьал лоаттадарга а вай экономика баланс йолаш хиларга а довлара. Хетачох, халкъа боахам финансови дакъе унахцIена берзабара а цунцара товарийн материальни ресурсайн дефицит дIаяккхара а лаьрхIа программа кийчъе езаргья. Из Iалаьмате йоккха проблема къоастае еза производственни, финансови, организационни хьисапе, маьхаш хьадара гибки практика дакъе де дезаращца цхьана.

Ма дарра аьлча, эшаш я радикальни, маьхаш хьадара реформацеи материально-технически Iалашо яр эргаяккхарцеи айхха ювзаенна финансово - кредитни система.

V.

Юхатеттара экономически механизмана ма эшшара я, биззача боараме а эффективно а общественни эшараш кхоачашдара а ца йоагаш эггара хьалха шийн ведомственни хьаштех йоагача йоккхача аппарата кулгалдара структура. Из дерригa а вIашкадоагIаш дац кердача экономически механизмаца. Кулгалдара органий болх хьадда дола халкъбоахама декхараш кхоачашдара, бухсоццаш дар ма хулла дукхагIа хилийтара тIаберзабаь хила беза. Берригача боарамашкара кулгалдара аппарат, кердача хьалашка экономически, стоимостни, кулгалдара административни рычагех пайда эца таро лу культура караерзаяь хила еза. ХIаьта цо дIадех корта болаши лакха экономически квалификаци йолаши хилар, балха керда стили методаши караерзаяр.

Халкъа боахама керттерча звенон организационни формашка цIаькха хьажанза даргдац. Укхаза эшаш я керда, цIенхаштта импульс. НаIараш шерра хьаелла еза моллагIча цхьан хьисапе йолча схемащца, къаьстта горизонтальничарца. ювзаенна йоацача тайп-тайпарча интеграционни процессашта. Хетачох, предприятеши объединенеши йиззача боахама расчетаген шоаш-шоашта финансировани ярген йовлар вIаши тарде деза паеви хьисапе цхьана хьаеш йола производстваши объединенеши бокъонца вIашагIа тохарга кхаччалца, нагахьа санна из хIама экономически дакъе нийсагIа дале.

Предприятеш йиззача боахама расчетаген шоаш-шоашта финансировани ярген йовларо отраслевой министерствай болх овлангара денз хувцар дIадех. Уж мукъаяха еза объединенештен предприятештен оперативно-боахама хьисапе кулгалдара функцех. Доакъой йизза Iилма-технически штабаш хинна дIаотта еза министерстваш, цар жоп дала деза производства а продукце дикала а дунен боарамашка яккхара, хьинаре къахьега деза доакъой структура эргаяьккха тоаяра, специализации кооперации кIоаргъяра. Министерствай кара хила еза керттера Iилма-технически организацеш, средствай централизованни фондаш, цар чотагIа керда предприятеш хьаяра. йоккха реконструкци ечен производство шеръечен коллективаша дер хьаллаца йиш хургйолаш. Дуккха дукхагIйола отраслевой министерстваш арахьарча политически балха хьинаре юкъе яха йиш йолаш я. Кадраш кийчъечен цар квалификаци лакхъечен кадрай лоархIам лакхбе беза. ЛаьрхIараш кхоачашдеча хана цхьайола министерстваш вIашагIтохара дош а отта мег.

Дуккхача шерашка дийцачул тIехьагIа, доакъошта юкъера доал дара система вIашагIйоллилга дIадоладаьд халкъа боахаме. Мел организационни кхоачамбоацараш дар аьнна, ше нийса хилар хьахьекхад халкъбоахама комплексаштен цхьан тайпарча доакъой группаштен кулгалдара Министрий Совета органий цаI йола система — Госагропром, Госстрой, машинаш ярен доагор-энергетически комплексен бюро, арахьара экономически комисси, социальни дегIаахара бюро — хьаяра наькъо.

БIарчча хьайийцача, халкъбоахама комплексашта доал дара система хIанз а дIаотташ мара яц, цо доал дара системе хIанз а чIоаггIа моттиг дIалаьцаяц. ХIанз а корадьдац, цхьан оагIорахьа, комплексашта доал дара органашта, вокх оагIорахьа, министерствашта а Госплана а юкъера функцеш оптимальни дIа-хьа екъар. Правительства массазарча органех цахаддаш болх бу организацеш хилийтара тIаберзабаь никъ дIабахьа беза, шоай комплексаш дегIаяхкара а доакъошта юкъера проблемаш къоастаяра а уж жоп луш хургйолаш.

СССР Госплана лоархIам айбе беза. Цун болх керттерча дакъе тIаберзабе беза экономическии социальнии дегIаахара принципиальни декхараш кхоачашдара, халкъа боахам глобальни балансировани йолаш хулга Iалашдара. Цунца цхьана овлангара денз эргаяккха еза Госплана структура, цун сводни подразделенеш, социальни лостам, Iилма-техническии регинальнии службаш чIоагIъярца, Госплана структура СССР Министрий Совета массазарча органий функцещца ювза а ювзаш.

Вай мехка къаьстта лоархIам болаш я доал дара территориальни аспект. Цунга гIолла вIаштIехьйоал вай боккхача а дукха къамаш дахача а мехка къамийн халкъийн массе оагIонцара а цхьатарра бокъо йола а прогресс. Опыто тешал ду. керттера дар — отраслевойн территориальни доал дар органически вIаши тардар, цар объекташтен функцештен хьадда доазув оттадар долга.

Укх тIеххьарча шерашка кIезига тIанийцаяц республиканскии моттигерчеи органий лоархIам айбарах йола решенеш. Цхьабакъда, цу дакъера болх хIанз а чакхбаьнабац, из дIахобахьанза баргбоацаш ба. Цар биззача боараме жоп дала деза регион комплексно экономическии социальнии дегIаахара, ма хулла дукхагIа цун ерригача ресурсе пайда эцара хьалхара, керттерча дакъе къахьегамен Iаламен ярех эцарах а луш. Доакъошта юкъера производстваш дегIайоалаяра территориальни аспект чIоагIъяра, производственнии социальнии инфраструктура эффективни вIаштIехьъяккхара, гонахьара Iалам лорадара, регинальни Iилмапроектни организацеш чIоагIъяра дакъе дIахо гIа баккха беза.

Территориальни доал дар вIаштIехьдоаккхача бакъахьа хургда предприятешта юкъерча бувзамий шоай лоIаме договорни формаш лелайича, территореш т а юкъара йола проблемаш къоастаяр духьа объединеней тайп-тайпара формаш вIашагIйохка йолайича. Цу тайпара бувзамий форма предприятех долча Законо хьалхайоаккхаш я. Комплексно экономическии социальнии дегIаухилга Iалашдеча халкъа депутатий Советий лоархIам айбар духьа, хьагучох, нийса хургда областнойи краевойи Советий исполкомий составашка производственно-экономически управленеш вIашагIъехкача, цар регионаш дегIаяра планаш увттаергйолаш, подведомственни боахама кулгалдергдолаш, хIаьта иштта моттигерча Советашта чуйоагIача территоре тIа беча берригача экономически балха координаци ергйолаш.

Территориальни доал дара керттера объект — социальни сфера. Регинона социальни сфера — парте политиках реальни вахар — керда школаш, больницаш, нах баха фусамаши берий бешамаши, ихача лоаттабар, торговлен деш дола гIулакхаши, дешари салаIари, гонахьара Iалам лорадара гIулакхаш — хула звено.

Хьагучох, цIенхаштта болх бе безаргба республиканскии моттигерчеи органий кара йола средстваш алеамъяхара дакъе, из декхар кхоачашделга регинальни боахама эффективностаца дувза а дувзаш. Регинальни платежий ерригa система хьае еза, региона хьашташ ма хулла айххагIа ерригача халкъбоахама комплекса хьашташца дувзаденна хургдолаш.

VI.

Тоъал дукхагIа шоашта теркам тIабахийтар дIадех доал дара социальни аспекташа, Экономически реформай радикальность бухсоццаш белгалйоалаш хургья малагIча боараме могаргда вайна исторически декхар кхоачашде — беркате къахьегара, производственни ресурсех ма хула дукхагIа пайда эцара берригa къахьегамхой тIахьехача стимулий низ бола система хьае.

Боахам лелабара кердача системана дикагIа йоагIаш я коллективни подряд, къахьегам вIаштIехьбаккхара а цун стимулировани яра а кхыйола прогрессивни формаш. Алапе фондаш хьаяра нормативни методашка довларо, шоай средствай чотагIа тарифни ставкаши алапеши лакхдара, царна надбавкаш яра кхы тIа а премеш телара йола предприятей бокъонаш шеръяро сихха чIоагIду къахьегама стимулировани елга, кIезигагIа болхлой а болаш дукхагIа болх бе безам хулийталга.

Сага, къахьегама а быта а хьалий, социальни дегIаахара хьакъехьа йоакхо елга ерригача рангаех болча, кулгалхошта къаьстта юкъарчал доаццаш предприятейи объединенейи бараштa а отташ, цIенхаштта гIулакх а хинна дIаотта деза.

Социализме кердача хьисапе хьалхашка увтт бе болх хилара проблемаш. Боахама механизмо предприяти (объединени) совленагIа болча болхлоех мукъаяла гIортаю, хIаьта болхло-шийна эшаш йола балха моттиг хьалаца. Кхетадеш да, социалистически экономика хьалашка мукъабаьнна болхлой бе болх боацаш бусарг ца хилар, цун белгалонах цкъаза перестройкана духьала болча вай воайчар а. иштта малхбузен «советологаш» а кхераду вай.

Бакъда, бехказло йоацаш хургдар, нагахьа санна, болхлой къахьегамца Iалашбара проблемаш вайна ца гуш хилча. Уж гучаялар кердача методашца боахам лелабара хьалхара гIа боаккхаше. Бе болх хилийтара декхар шоашта дIатIаэца деза къахьегамен социальнии дешашта йолча органаша. Тоаяь дIаоттае еза хьабе болх хулга эффективно хулийтаргдола доал дара система. Хьае еза кадраш кийчъяра а уж юхакийчъяра а цаI йола пачхьалкхен система. Цунна йола средстваш хила тарлу бюджета юкъе а хьош, къахьегама ресурсех пайда эцарах луш бола мах.

Къахьегама йола стимулаш дукхагIча дакъе тийша я рынок тайп-тайпарча потребительски товаращцен услугащцен хьалйинза хиларах. Къахьегамах бухсоццаш хьахинначох мара алапи ца лулга мел айха вIаши бувзам болаш вIаштIехьдаьккхадале а, вайна ма хеттара эффект хургьяц, сага ше даьккхача ахчах шийна эша хIама эца йиш ца хуле. ХIанз из дош ира политически проблема а хинна дIаэттад. Рынок лертIайоалаяра радикальни де дезарий бIарчча вIаши ювзалуш йола программа чакхъяккха еза, аьнна, хет.

Боккха лоархIам болаш да къахьегама коллективаша шоаш-шоашта доал дара халкъа Iаьдала, принципаш кхоачашъяр. Цу идея уйла йича кхетаду предприятера общественни доалахье къахьегама коллективай а цар советий а кара хила йиш йолга, берригa кулгалхой цар хоржаш а царна отчет луш а хургболаш.

Хетаргахьа, хIанз вай кердачунга доалача хана эггара а чоалханегIчарех цхьа декхар — демократе хьалашка доал де Iомадалар. Ховш да, хоржамашка вай далар, кулгалхой кIезига доацача дакъо производствера единоначале принципаш бухйоахаш санна тIанйца хилар. Хетаргахьа, из кхы тайпа да — хержачох, директор вале а цеха начальник вале а, коллективо бокъонца лоархIаш вола лидер хул, оперативно-боахама балха дешаш къестаде цунна цхьаннена йизза бокъо а енна.

Цу порядка кадраш дIахьа нийсъяра бола партийни организацей лоархIам лаьгIбергбац. Доал дара демократизаци яро айбу цар лоархIам а бехктокхам а. Хоржамаш ше-шегIа лела йиш йолаш дац. Партийни организацеш декхарийла я коллективера морально-психологически хьал, харжа тоамболча наьха гIулакхаш, политическии моральнии уйлаш дика йовза, кадрай тешшаме резерв хилара массаза а йоахко е. общественни уйлана хьинаре формировани е, кулгалдара постaшка массанахьа а гIулакх корта болаш леладе могаргбола, инициативнегIа, принципиальнегIа, коллектива ловшдар дIаала карагIдарг дола, гIулакх практически вIаштIехьдаккха ховргдола нах харжара новкъостал де.

VII.

Экономика доал дара кердача системага йоаккхалга — цкъа еш йола акт яц, из чакхъяккхара хьадда ха эшаш йола процесс я. Бакъда, дукха йIаьхъе йиш яц из. Ши шу, тIехдале а, кхо шу мара ха яц вайна кхойтталагIча пятилетке кердача боахама механизмаца чудовла, из шаьрделген тоаелген кхы дIахо гIоргдале а. Перестройка берригa болх цхьан хьисапаца а комплексни ларда тIа а бе беза.

Цунца дувзаденна могае аьнна Пленумага хьачулу доал дара керда система хьаяра принципиальни а хьаддайола а установкаш чулоацаш йола «Экономикана доал дара овланга денз перестройка яра керттера положенеш». Цунах дIахорча балха йола партийни директива хургья.

ЧIоагIде аьнна СССР Лакхехьарча Советага дIачулуш дола Пачхьалкхен предприятех (объединенех) дола Закон из бокъонца кхоачашдулургхилара тешам луш дола хьалаш кхы IотIа а теха хила деза. Ер шу чакхдалалехьа экономикана доал дара перестройка яра доккхийча дешашта лаьрхIа хьадда йолча решеней бIарчча «пакет» тIаэца еза вай, централизованни планови управлене методаш предприяте долча законаца йоагIаш хургйолаш центральни экономически ведомствашка а отраслевой министерствашка а керда положенеш чIоагIъе еза.

Шийн тайпара переходни хан-юкъ а хинна дIаоттаргдолча гарггарча шерашка цхьана леларгья доал дара къаьнара а керда а методаш. Предприятеши объединенеши шоаш - шоашта финансировани ярген самоокупаемостаген йоахаргья керда маьхаш юкъедоаладалехьа, материально-технически Iалашони финансово-кредитни системанен реформа ярга а ца хьежаш. Цу деша тIехьа халонаш-м нийслургья вайна духьала, бакъда, йиш яц доал дара кердача система хьалаши компоненташи хьаярга хьежаш кердача методашка довлилга юхасоцаде ха йоае а. Укхаза дерригa цхьа лостам болаш, ледарлонаш ялар а ца кхераш, дерригa хьинаре де деза.

Доал дара радикальни перестройка яро кадраща болх беча, уж кийчъеча а юха кийчъеча а керда декхараш хьалхашка оттаду. Бокъалдар аьлча, берригa а кулгалхой боахам лелабара керда методаш юха а Iомаянза, дешах шоаш кхийтта хилара экзаменаш яланза барг бац. Овлангара денз тоабе беза вай управленчески аппарата болх, моллагIа дешаш, царна тIа бюрократически мазаш а деш, къестаделга цо шийна дIатIа а нйдергдоацаш. Из декхарийла я хIара болхлочо инициативно, творчески къахьегаргдола хьалаш хьакхолла. Вай воай аппарат мекъалах, йоккха хиларах мукъаяккха еза наьха санна кIезиг а еш.

Перестройка ерригa процесс парте инициативагIа, цо хIара дийнахьа кулгалдеш дIаяржаш я, из я цун керттера белгало. Экономически механизмана перестройка яра юкъара дешаш центре къестаду. Цун уйла йича, чIоагIа лоархIаме да центральни экономически органий, министерствай, ведомствай партийни организацей балха бехктокхам а принципиальность а лакхъяр. Цар керттера декхар— экономикана доал дара овлангара денз перестройка яра кийчо еш а чакхйоаккхаш а де дезарий политически а пачхьалкхен а юкъара хьисап хулга Iалашдар, хIама ведомственни мара ца кхетадеш, харцахьа кхетадеш дола шийн отраслен, къаьстта а учреждене хьашташ хьалха а тетташ, озабезамаш ца хилийтар.

Цунца цхьана доал дара перестройка яра хьакъехьа, моллагIа а лакхе яь решени йов, гIа бехкалу цун, нагахьа санна лохерчар из хьал ца лоаце, ерригача парте, ерригача къахьегама коллективай гIулакх а хинна из дIа ца отте. Дуккхача моттигашка, партийни организацеш пхьарсаш хьал а хьекха. перестройка е йолаеннай, кердача IаьдалагIа экономически уйла яра методаш хувц, бакъда цига кIезига нийслац тIагIоллара хувцамаш а дийя, деша маIан ше долча дуташ. Цунца вай машар хургбац.

Къаьстта белгалдаккха деза вайна эшаш йола экономически механизм хьаяь а вIаштIехьъяьккха а яьннаяр, аьнна, экономикана политически кулгалдара парти юстаръяла йиш йоацалга. ХIанзарча хьало дIадех перестройка еш цу лоархIамегIа болча лостамагIа вай болх беча хана партийни влияни чIоагIъелга.

Экономически управленена, боахама механизмана перестройка елга — из бокъонца лоархIамегIа дола парте юкъара, халкъа юкъара декхар. Цудухьа цу тайппара хила деза цунцара гIулакхаш а.

1987 шера 26 июне КПСС ЦК Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. ГОРБАЧЕВА ДОШ ХАДДАШ ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Иистедоалар. Долалур 1, 2-ча оагIош тIа).

Бакъда, хIанзара ха, керда уйлаш, экономике хулаш латта процессаш кIоаргагIа кхетаеш оттае йоагIа кхойтталагIа пятилетка ше. Цунца дувзаденна, ЦК цхьан Пленуме дувцанза даргдац кхойтталагIча пятилетка политически концепцех, цун стратегически наькъах.

АргIанара, XIX партийни конференци гулъяра хьакъехьа соцам баьб вай. Парте а мехка а вахаре йоккхагIйола политически событи хургья цох. Вайна, коммунисташта, вай вахара керттерча хIаман тIехьа — перестройках йола политически экзамен хургья цох ма дарра аьлча.

Экономика даькъе, кхыча доакъошка вай берригa практически болх бе беза из экзамен яла ма йоагтIара дIалургйолаш, конференце дика практически опыт, реальни гIулакхаш дIахьаргдолаш, тIайоагIача хана урокаш эцаргйолаш.

Новкъостий! ЦIаькха белгалдаккха безам ба са, вай экономически болх, халкъа боахаме ю перестройка толаме чакхъяргья, нагахьа санна цар миллионаш къахьегамхой юкъеозе, аьнна. Цудухьа ала йиш я, доал дара овлангара перестройка яра лаьца никъ, ма дарра вай дувце, духхьал производственни даькъе яь ца Iеш, дерригача общественни вахаре а дIахо демократизаци ярца бувзалуш ба. Экономика прогресс а социалистически демократи дегIайоалаяр а вIаши къоастаде йиш йолаш дац.

Кастта цIагIоргда шо, республикашка, краяшка, областашка, городашка, районашка, предприятешка, хIаьта ЦК членашта. Пленуме дакъа лоацаш мел хинначарна хьалхашка практически даькъе оттаргда тIанйцача соцамаш тIара хьадоагIа геттара боккха лоархIам бола декхараш.

Пленума установкаш, идеяш, эггара хьалхарча даькъе коммунистий, халкъа сакхетаме дIакхоачае еза. Пленумо белгалдаь йIаьххача ханара декхараш вай хIара деннарча декхарашца кхетамца дувзар Iалальмате лоархIаме да, укх Пленуме Политбюро доклада тIа оттадаьраш хьалхарча даькъе а дувзаш.

Сона хетачох, из хIанз керттера дар да. Наха реально хоадала деза перестройка яржаш, кIоарглуш латтилга, хIаьта цох вахара дерригача доакъошка, къахьегамхой хIара деннара саготагIа дола хьашташ кхоачашдеча хьалхарча даькъе а доалаш, реальни беркат доалаш хилар.

Мукъаба сона, новкъостий, ЦК Пленумо тIанйца решенеш кхоачашъеча оаш беркате къахьегар ловш ловца бакха.

СЛЮНЬКОВ Николай Никитович

Нов. Н. Н. Слюньков ваьв 1929 шера, белорус, 1954 шера денз КПСС член, лакхера образовани йолаш ва — юрта боахама механизаци яра Белорусски институт чакхъяьккхай.

Къахьега волавеннав 1950 шера, заводе мастера гIонча волаш. Цеха начальник, заводской комитета председатель, Мински производственни тракторостроительни объединене генеральни директор волаш болх баьб.

1972 шера денз — Белоруссе Компарте Мински горкома хьалхара секретарь.

1974 шера денз — СССР Пачхаьлкхен планови комитета председатела заместитель.

1983—1987 шерашка Белоруссе Компарте ЦК хьалхара секретарь волаш болх баьб.

1987 шера денз — КПСС ЦК секретарь.

1986 шера денз — КПСС ЦК член, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат. 7, 10, 11-гIа хержача СССР Лакхехьарча Совета депутат, 1983 шера денз — СССР Лакхехьарча Совета Президиума член.

Социалистически Къахьегама Турпал, СССР Пачхаьлкхен преме лауреат ва.

ЯКОВЛЕВ Александр Николаевич

Нов. А. Н. Яковлев ваьв 1923 шера, эрсе, 1944 шера денз КПСС член. Ярославски пачхаьлкхен педагогически институт, КПСС ЦК-ра общественни Iилмай Академи чакхъяьккхай. Исторически Iилмай доктор, профессор, СССР Iилмай Академе член-корреспондент.

1941—1943 шерашка Советски Эскаре гIулакх даьд. Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа дакъа лоацаш хиннав. Чов хинна демобилизаци яьчул тIехьагIа институте деша ваьгIав, ВКП (б) ЦК-рча Лакхерча партийни школа ладувгIархо волаш хиннав. 1946 шера денз — партийни балха тIа ва: КПСС Ярославски обкома инструктор, заведующе заместитель, отдела заведующи. 1953 шера денз болх беш хул КПСС ЦК аппарате — инструктор, сектора заведующи, пропаганда Отдела заведующе хьалхара заместитель волаш.

1973—1983 шерашка — Канадера СССР чрезвычайни а полномочни а посол. 1983 шера денз СССР Iилмай Академе дунен экономика а дунен халкъашта юкъерча гIулакхий а Институтa директоралла болх баьб.

1985—1986 шерашка — КПСС ЦК пропаганда Отдела заведующи, 1986 шера денз — КПСС ЦК секретарь..

1971 шера А. Н. Яковлев хержар КПСС Центральни ревизионни комиссе членалла, хIаьта 1986 шера — КПСС Центральни Комитета членалла. КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленуме А. Н. Яковлев хержав КПСС Политбюро членалла кандидат. СССР Лакхехьарча Совета депутат ва.

НИКОНОВ Виктор Петрович

Нов. В. П. Никонов ваьв 1929 шера, эрсе, 1954 шера денз КПСС член, лакхера образовани йолаш ва — Азово-Черноморски юртбоахама институт чакхъяьккхай лакхерча квалификаце агроном-полевода специальностагIа. 1950 шера, институт йистеяьккхача денз; Красноярски крае МТС керттера агроном, агрономически школа директора заместитель, МТС директор волаш хиннав.

1958 шера денз партийни балха тIа ва: Красноярски крайкома юрта боахама отдела заведующе заместитель, заведующи, КПСС ЦК партийни органий Отдела инструктор. 1961—1967 шерашка — КПСС Татарски обкома шоллагIа секретарь.

1967 шера денз 1979 шерага кхаччалца КПСС Марийски обкома хьалхара секретарь хиннав, цул тIехьагIа юрта боахама агрохимически гIулакх дара Ерригсоюзни производственно-Iилман объединене председатель — СССР юрта боахама министра заместитель хиннав. 1983 шера денз — РСФСР юрта боахама министр.

КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленуме КПСС Центральни Комитета секретаралла хержав.

1971 шера денз В. П. Никонов ЦК членалла кандидат, хIаьта 1976 шера денз — КПСС ЦК член.

(6—11-гIа хержача) СССР Лакхехьарча Совета депутат

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ РЕВИЗИОННИ КОМИССЕ ЗАСЕДАНИ

27 июне КПСС Центральни ревизионни комиссе заседани хилар.

Цига доклад йир КПСС Центральни ревизионни комиссе председатела И. В. Капитонова. Вай мехка вахаре лоархIаме событи а хинна дIаэттай, аьлар цо, экономикана доалдара овлангара перестройка яра дешаш ира дувца оттадаь КПСС ЦК июньски Пленум. Пленума решенеш а, дерригa чулоацаш йола КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева доклад а мохк социально-экономически дегIабоалабара де дезарий хоадамболлаш йола программа санна тIайийцай советски наха.

Анализ яьй Центральни ревизионни комиссе балха а. Белгалдаьккхад, цо моттигерча партийни организацей ревкомиссей хьинар, принципиальности денали айдара хIанзарча хано дIадеххача хьисапе комиссей болх дIахьош хилара керттера йоакхо яь хилар. Иштта хьоахадаьд, цхьаццайолча комиссеша шоай болх хаьдда тоабелга Iалашдаь ца хилар а. Цар лаьгIа гучадоах долаш дола кхоачамбоацараш, уж дIадоахалга вIаштIехьдаккхац, духхьал ревизей акташ тIа нарушенеш дIатIа а язйий Iа.

Заседане къамаьлаш даьраша йоахар, ревизионни комиссеш декхарийла я гIулакха маIан кIоаргга а массе оагIорахьара а довза, гучадаьха кхоачамбоацараш дIадахара хоадам боллаш йола предложенеш партийни комитеташка дIачутела. Белгалдоаккхар ревкомиссей болх перестройкана гIо деш а, парте XXVII съездо, КПСС ЦК июньски Пленумо хьалхашка оттадаь дIадехарашка хьежжа а хила безаш хилар.

(ТАСС).

1987 шера 21 июне XX хержача Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутатий районни, городской, городерча районни, поселкай, юртий Советашка хоржамаш дара итогех бола ХОАМ

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумага районнии городскойи Советий исполнительни комитеташкара кхаьчай Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутатий районни, городской, городерча районни, поселковни юртийн Советаш харжара итогех йола даннеш.

Хоржамаш дир халкъа депутатий 12 районни, 5 городской, 4 городерча районни, 4 поселкови, 191 юрта Советашка, царца цхьана экспериментa порядкагIа 237 дукхача мандатни хоржамий округашка гIолла халкъа депутатий цхьан районни, цхьан городской, цхьан поселковни 15 юртен Советашка а.

Хоржамашта юкъе дакъа лоацаш хилар: йоагIаш йолча хоржамий округашка голла берригача хоржамхоех районни Советашка — 352 538, е 99,89 процент, городской Советашка — 323 508, е 99,9 процент, городашкарча районни Советашка — 240 778, е 99,67 процент, поселкови Советашка — 13 765, е 99,89 процент, городской Советий — 352 977, е 99,92 процент.

Дукхача мандатни хоржамий округаш йоацаш кхадж тессар: районни Советий депутаталла болча кандидаташта тIехьа 285 883, е 99,7 процент, городской Советий — 308 756, е 99,1 процент, городашкарча районни Советий — 238 315, е 98,98 процент, поселкови Советий — 11523, е 99,87 процент, юртий Советий — 300 680, е 99,77 процент харжархоша; районни Советий депутаталла болча кандидаташта духьала кхадж тессар 864, е 0,3 процент, городской Советий — 2804, е 0,9 процент, городашкарча районни Советий — 2463, е 1,02 процент, поселкови Советий — 15, е 0,13 процент, юртий Советий — 681, е 0,23 процент харжархоша. Дукхача мандатни хоржамий округашка гIолларча хоржамий итогаш йоацаш верригa а районни, городской, городерча районни, поселковни юртийн Советий 9063 депутат. Царех 4485 маIа саг, е 48,94 процент, 4628 кхалсаг, е 51,06 процент, 3442 КПСС члени членалла кандидати, е 37,98 процент, 5661 парте воацар, е 62,02 процент, 4696 болхло, е 51,82 процент, 1424 колхозхо, е 15,71 процент, 30 шерага кхаччалца ха йола кагирхой 3281, е 36,2 процент, 2157 ВЛКСМ член, е 23,8 процент. Депутатий состав 63,73 процент кердаьннай.

Дукхача мандатни хоржамий округашка гIолла йоагIаш йолча хоржамий округий ахaнел дукхагIчаргара голосаш кхаьчар: районни Совета — 151, городской Совета — 95, поселкови Совета — 50, юртий Советий — 558 депутаталла волча кандидатага. Дукхача мандатни хоржамий округашка гIолла верригa а районни, городской, поселковни юртийн Советий 1000 депутати 254 резервни депутати хержав. Царца дукхача мандатни хоржамий округашка гIолла депутаташ 498 маIа саг, е 49,8 процент, 502 кхалсаг, е 50,2 процент, 312 КПСС члени членалла кандидати, е 31,2 процент, 688 парте воацар, е 68,8 процент, 634 болхло, е 63,4 процент, 30 шерага кхаччалца ха йола кагирхой 308, е 30,8 процент, 209 ВЛКСМ член, е 20,9 процент. Резервни депутаташца 171 маIа саг, е 67,32 процент, 83 кхалсаг, е 32,68 процент, 72 КПСС члени членалла кандидати, е 28,35 процент, 106 болхло, е 41,73 процент, 30 шерага кхаччалца ха йола кагирхой 90, е 35,43 процент, 34 ВЛКСМ член, е 13,39 процент. Депутатий состав 77,7 процент кердаьннай.

Дукхача мандатни хоржамий округашка гIолла хиннача хоржамий итогашта юкъе ца йохийташ депутатски мандаташ йисанзар.

Мегаргдоацаш лаьрхIа хоржамий бюллетенеш дац.

Юртий Советашка гIолла даьча хоржамашка шин хоржамий округе гIолла йоагIаш йолча хоржамий округий гIолларча берригача харжархоех аханел дукхагIбарий голосаш кхачанзар депутаталла болча кандидаташка, депуталла а харжанзар. Цу хоржармий округашка гIолла долча «Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутатий моттигерча Советашка хоржамаш дарах долча» Нохч-ГIалгIай АССР Законага хьежжа шозалагIа хоржамаш дергда.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум.

1987 шера 21 июне XX-гIа хержача халкъа депутатий Грозненски городской Совете хоржамаш дара итогех бола ХОАМ

Грозненски городской хоржамий комиссе «Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутатий моттигерча Советашка хоржамаш дарах» долча Нохч-ГIалгIай АССР закона 29-гIеи 52-гIеи статьяшка хьежжа 20-гIа хоржаш йола халкъа депутатий Грозненски городской Совет харжарах итогаш йир.

Халкъа депутатий Грозненски городской Совета депутаташ хоржача дакъа лоацаш хилар 99,91 процент харжархой. Депутаталла кандидаташта тIехьа кхадж тессар 98,90 процент болча харжархоша. Депутаталла кандидаташта духьала кхадж тессар 1,1 процент болча харжархоша.

«Нохч - ГIалгIай АССР халкъа депутатий моттигерча Советашка хоржамаш дарах» долча Нохч - ГIалгIай АССР Закона 48-гIа статьяга хьежжа мегаргдоацаш лаьрхIар 21 бюллетень. Грозненски городской хоржамий комиссе ерригача 350 хоржамий округе гIолла Грозненски городской Совете хержача депутаташта регистраци йир.

Цу даькъе депутаташта юкъе 218 болхло е 62,3 процент, 183 кхалсаг е 52,3 процент, 171 КПСС члени членалла кандидати е 48,8 процент, 179 парте воацар, е 51,2 процент, 30 шерага кхаччалца ха йола кагирхой — 133 саг е 38 процент, 91 ВЛКСМ член е 26 процент. Депутатий состав 65,1 процент кердаьннай.

Берригa хержа депутаташ коммунистийн парте боацарийн йохаргйоацача блока йий дола викалаш ба.

Халкъа депутатий городской Совете хоржамаш дарах йола Грозненски городской хоржамий комисси.

1987 шера 21 июне XX-гIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР г. Грознерча халкъа депутатий районни Советашка хоржамаш дара итогех бола ХОАМ

Халкъа депутатий Грозненски городской Совета исполнительни комитетага город Грознерча халкъа депутатий районни Советий исполнительни комитеташкара кхаьчай город Грознерча халкъа депутатий районни Советаш харжара итогех йола даннеш. Хоржамаш дир городерча депутатий йиъ районни Советашка.

Хоржамашта юкъе дакъа лоацаш хилар 99,91 процент харжархой. Депутаталла кандидаташта тIехьа кхадж тессар 98,9 процент болча харжархоша. Депутаталла кандидаташта духьала кхадж тессар 1,1 процент харжархоша.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча халкъа депутатий моттигерча Советашка хоржамаш дарах» долча Нохч - ГIалгIай АССР Закона 48-ча статьяга хьежжа мегаргдоацаш лаьрхIад — 21 бюллетень.

Иштта цхьа кIезигчаргара дIанккхача берригача харжархоша хоржамашка дакъа а лаьцар, коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа кхадж а тессар. Грознерча халкъа депутатий районни Советашка верригa а 795 депутат хержав. Царна юкъе 489 болхло, е 61,5 процент, 359 КПСС члени членалла кандидати е 45,1 процент, 436 парте воацар, е 54,9 процент, 410 кхалсаг е 51,6 процент, 30 шерага кхаччалца ха йола 352 саг е 44,3 процент, 223 ВЛКСМ член е 28,1 процент. Депутатий состав 77,8 процент кердаьннай.

Халкъа депутатий Грозненски городской Совета исполнительни комитет.

1987 шера 21 июне Нохч-ГIалгIай АССР гIолла РСФСР районни, (городской) халкъа судий халкъа заседателаш харжара итогех бола ХОАМ

Нохч - ГIалгIай АССР територе тIа «РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателий аргIанара хоржамаш дарах долча» 1987 шера 27 февралерча РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа Нохч - ГIалгIай АССР територе тIа 1987 шера апреле—мае РСФСР ерригача районни (городской) халкъа судий халкъа заседателий хоржамаш хилар.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президумага районнии городскойи Советий исполнительни комитеташкара кхаьчай республике гIолла РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш харжара итогех йола даннеш.

Нохч - ГIалгIай АССР-е гIолла верригa а РСФСР районни (городской) халкъа судий 3150 халкъа заседатель хержав.

Халкъа заседателашта юкъе ва 1414 маIа саг, е 44,9 процент, 1736 кхалсаг, е 55,1 процент, 1366 КПСС члени членалла кандидати, е 43,4 процент, 1784 парте воацар, е 56,6 процент, 1615 болхло, е 51,3 процент, 200 колхозхо, е 6,3 процент, 30 шерага кхаччалца ха йола кагирхой 795, е 25,2 процент, 373 ВЛКСМ член, е 11,8 процент. Халкъа заседателий состав 59,9 процент кердаьннай.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум.

1987 шера 21 июне Нохч-ГIалгIай АССР гIолла РСФСР районни, (городской) халкъа судий халкъа судахой харжара итогех бола ХОАМ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумага районнии городскойи Советий исполнительни комитеташкара кхаьчай Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолла РСФСР ерригача районни (городской) халкъа судий халкъа судахой харжара итогех йола даннеш.

Районни (городской) халкъа судий халкъа судахой хоржача юкъе дакъа лаьцар йоагIаш йолча хоржамий округашка гIолларча берригача харжархоех 99,91 проценто.

Халкъа судахолла болча кандидаташта тIехьа кхадж тессар харжархоех 99,12 проценто, халкъа судахолла болча кандидаташта духьала кхадж тессар харжархоех 0,88 проценто.

Верригa а 45 судахо хержав. Царна юкъе 18 кхалсаг, е 40 процент, 35 КПСС члени членалла кандидати, е 77,78 процент.

Халкъа судахой состав 33,33 процент кердаьннай. Мегаргдоацаш лаьрхIа бюллетенеш дац.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум.

ШИРДАЬННАЧА ГIУЛАКХАШЦА— ЛИРА КЪОВСАМ

ГУНАХЬДАРАШ ЮСТАРБАЬННАБ

Малгобекски районе йоккхагIчарех цаI я СоагIапче яха юрт. Укхаза вах 5 эзар совгIа саг. ХIара юрт санна шийн истори, шийн дика традицеш йолаш я СоагIапче. Из истори хьадераш, дика традицеш хьакхоллараш, дIахокхухьараш ба тахан укхаза баха нах. Кердача вахарца цхьана укхаза чуьлхкай керда профессеш а. СоагIапча бах лаьтта леладераш, хьайбаш леладераш, хьехархой, лораш, механизатораш, водителаш, хIамаш тегараш, продавецаш, кхыйтaйпа балха говзалаш йола нах. Из дика да. Цо хьахьокх юртахой культурни, дешара боарам лакхбенналга, шербенналга. Тоаденнад наьха вахар, хьал, таро. ДIахо шоай вахар кхы а дикагIа, дIаьхегIа хилийтара шоай низи хьинари кхоца деш хьабоагIа СоагIапчара нах. Цудухьа тахан юрта эггара сийдолашагIа, лоархIашагIа ба къахьегама нах. Хетаргахьа, саг хургвац юрта, укхаза уллача М. Горьке цIерагIча совхоза механизатор Х. Гетагажеви, доярка Б. Кориговаи ца бовзаш. Цар цIераш йовз ерригача районе. МоллагIчо а дег тIара доагIача дIайхача дешашца дика бувц уж. ХIана? Хьаьнала къахьегам цар вахара маIан а хинна дIаэттандаь. Цар дуар шоаш хьийгача къих, цIена хьакъ доландаь. «Цунца са бала бац, сай цIагIа дерригa а вIаштIехьхилча» — ца оалаш, общественни гIулакх бахьан моллагIча а минуте оарцагIбовла кийча боландаь. Цу тайпарча наьха вахарах оал — советски вахара хьисап. Уж санна дола масалаш кхы а дукха доаладе йиш я. СоагIапча иштта бах дукхагIбола юртахой.

Цхьабакъда, халахете а, цунца цхьана юрта долаш да кхыча тайпара вахар а. Цун овлаш доахк ширача, дIаяхача замах. СоагIапча хIанз а тIехь чIоагIа ба ди. Дукха ба ди кхайкабеш бола нах. Юрта хьинаре болх беш я шиъ мурдий тоаба — Кунта-Хьажийн Арсанов Дени-Шейхен яраш. Кунта-Хьажий тоабана керте латт У. Булгучеви Ш. Мержоеви, хIаьта Дени-Шейха тоабана — Я. Коригов. Фуд цу тоабашеи царна керте латтарашеи юртахошта дIалур, царна хьехар? Уж гIерт наьха вахара шоай лостам тела, патриархально - родовой гIулакхаш юхадийнде, «кхелаш» вIашагIъетта. Нах даьлах тешалгах ма могга шоашта дунен пайда а эцаш, цар хьалхьею националистически уйлаш, дин фанатизм, къамашта юкъера цатоамаш, кхалнаьха бокъо IотеIаелга санна а кхыдола а къаьна гIулакхаш дIа ца далийта гIерт. Цудухьа кIезига нийслац укхаза укх тайпара ийрча факташ: дукха истий кхувлаш, урдув даккхар, шарIата IаьдалагIа керда дезалаш вIашагIбеттар, пхьенаш. Масала, тахан юрта дахача тайпаех бархI шоайла пхьенаш доахкаш да. Советски Союза хIара гражданина сийлен декхар да, Советски Эскаре гIулакх дар. Нохч-ГIалгIайчен къонгаша тешшамен диззан кхоачашду из шоай декхар. ХIара вайнаьха дезале традици а хинна дIаэттад шоай къонгаш торжественни хьале эскаре гIулакх де накъабахар. Из дагадехача, геттара а новкъа хет, тахан из дика традици ца а лоархIаш, юрта, вайнаьха, дерригача а къама эхь тIадахьаш бола цхьабола кагий нах СоагIапча ба аьлча, Малац-б уж? ДукхагIча даькъе дин влиянена кIал хьалкхийна кагий нах ба.

Дин овлаш укхаза чIоагIа хилар тешал деш да 1986 шерага кхаччалца юрта кхаьнаьха мурдий тоаба болх беш хинналга а. ТIеххьарча хана денз СоагIапча дукха хулар Малгобекски районера меттел, ерригача республикера а даьлах теша нах. Фу де ухар уж укхаза? «Хьежа» саг йолча, шоай дагахьа цхьацца лазараштa дарба дайта, тIанкхьачa бала, во дIадаккхара хьехар эца, иштта кхы дIахо. Малий из, «дала дакъа денна» дукха ховш йола «хьежа» саг? Из я цхьаккха а тайпа дешар дийша йоаца Е. Дзагаштова. ТIаккха, уйла елаш, цо фу дарба дергда... ХIаьта а цун каьлар дуккхача — шерашка нах Iеха а беш, цунах шийна пайда а беш яха. Шеко яц, мах боацаш даьдац цо «дарбаш». Дин боадано бIарган дIа а къайла, лоха кхетам болча наха цо леладер цхьа хIама да моттаж шортта ахчаш Iотийсад Е. Дзагаштовайна, даьла духьа.

ХIана нийсъеннай черсе Е. Дзагаштова кхыча юрта ца а нийслуш, — духьал СоагIапче? Укхаза нах Iехабе хьалаш дукхагIа хиннадаь, бусалба ди а дин фанатизм а шерра яьржа хиннадаь. Цунгара масал хьа а ийца, жайнаш, хIайкалаш доахаш нах Iеха а беш, кисаш ахчанца хьалдиза лаьрхIа хиннад юрта вахача М. Цокиева а. ХIанз юрта Совето, Е. Дзагаштована а, М. Цокиевна а административни бехк баьб. Царна дIахайтад дIахо, уж законагIа доаца гIулакхаш ца дуте уголовни бехктокхаме озаргболга. Цхьабакъда, уж шиъ совцабарах далац гIулакх. ХIана аьлча, хIанз а каст-каста нийслу дин культех дола законодательство телхаду моттигаш. Иштта, из бахьан долаш тIеххьарча хана бехктокхаме эзаб. СоагIапча баха А. Фаргиев, Р. Мержоева, кхыбараш. Байна нах дIабехк уж боврах тешал деш дола документ хьа ца хьоkхаш, кашамашка дIабехкача наьха е уж дIабохкара ханех лаьца нийсса учет яц, нийслу бокъо йоацаше наькъа йисте чурташ догIаш йола моттигаш.

Цу факташа къаьгга хьахьокх СоагIапча бахача наха, къаьстта кагирхошта, атеистически кхетам лулта хьалхагIа а санна актуальни долаш дусалга а овлангара денз тоаде дезилга а.

ТIаккха фу ду цу даькъе юртарча коммунисташа, М. Горьке цIерагIча совхоза партийни организаце? Цу хаттара лоацца жоп делча из укх тайпара хургда: коммунисташ юстара латт атеистически балха. Боахама идеологически актив йоккха я — 105 саг. Из боккха низ бар, нагахьа санна партийни организаце наха атеистически кхетам балара деша лоархIам кхета а беш, из болх дийнбе вIаштIехьдаьннадаларе.

— Наха атеистически кхетам балара дош оаха тесса дитад, аьлча нийса хургдац, — яхаш бехказвала гIертар совхоза парткома секретарь Т. Ханиев. — Боахаме вIашагIъеллай атеизма совет.

Цхьабакъда, цу совето хьадаьр фуд аьлча, дала жоп а доацаш висар секретарь, хIана аьлча, вIашагIъеллача каьхата тIа йисандаь. ТIеххьарча шин шера атеистически балхах лаьца дош шозза мара дийцадац совхоза партийни собранешка. Из а парте Малгобекски горкома инициативагIа дийцад. Аз теркам тIа а бохийташ йийшар цу собраней протоколаш. Iалальмате нийса, шоай балха критически мах а беш къамаьлаш да цигача коммунисташа даьраш, тIайдаьд дика соцамаш, белгалъяьхай наха атеистически кхетам лулта тоадара хаьдда йола мероприятеш. Парткомагара дIахо эшар цаI дар: коммунисташа партийни собранешка тIанйяь решенеш кхоачашъяра хаддаза тIахьожам а лоаттабеш. уж кхоачашъяра цар низаш оарцагIдахар. Амма, халахете а, из динзар. Ховш ма дий, наха идейно-политически, атеистически, интернациональни патриотически кхетам луча лоархIаме цхьа форма лекционни пропаганда йолга. Бакъда, цунах укхаза пайда эцац. Парткома секретара, мархаш доастача дийнахьа № 1 йолча бригаде цкъа ше лекце ешар мара кхы цу темаех нахаца къамаьл даьдац цхьаь цхьан коммунисто. Мадарра дийцача, цу балха юстарабаьннаб цехови партийни организаце секретараш керттера лор М. Кориговн жа леладеча ферма заведующи Б. Картоеви. Гой шоана, юстарабаьннараш ба цу гIулакха шоашкара хьокхам теларал совгIа, кхыбола коммунисташ а оарцагIбаха безараш. Цхьабакъда, из ховшше а цкъаь-цкъа партийни бехктокхаме эзабац уж совхоза партийни комитетто. Эзабац, хIана аьлча, цо ше а из болх формах каьхата тIа мара ца лелабендаь. ХIаьта тахан СоагIапча латтача дина хьало дIабех коммунисташкара дийна болх. Эггара хьалха дийнбе, цIенхаштта лелабе беза даьлах тешарашца беш бола индивидуальни болх. Из лелабе беза массанахьа а: кхай тIарча станашка, фермашка, юрта культурни, бытовой учрежденешка, хIара цIагIа. ТIаккха мара вIаштIехьдаргдац нах дин предрассудкай боадонах кIалхарбаха, коммунизмага уйла йолаш уж хьалкхебе. Цу балха действенность лоха хилара цхьа бахьан да укхаза геттара а эсала социальни делаш къестаделга. Къаьнарча, тишача, зIамигача цIалгаш чу да СоагIапча культура ЦIа, быткомбинат, бани, фельдшерско - акушерски пункт. Укх тIеххьрча 30 шера юрта хьалъяьяц цхьаь цаI культурно-спортивни учреждени. Юрта яц телефон, каст-каста хилац хий, газ. Общества пайданеча къахьегама юкъе а боацаш, дер-дайна лелаш 417 саг ва СоагIапча. Из дерригa дика хов дина керте латтарашта. Цудухьа цар шоай тоабашта юкъеувз уж. ХIаьта боахама партийни организаце, коммунисташа нах кхетабара балха тIа эггара хьалха йоакхо е езараш уж дешаш да.

Совхоза парткома секретарь Т. Ханиев керда саг ва боахаме. Из укхаза секретаралла хержа кхоалагIа бутт мара бац. Хеталу, цу лоацача хана цунна фу карагIдаргдар, цун фу бехк ба, аьнна. Цкъадале, вай вувцар цхьа парткома секретарь хинна Iац, вай дувц ерригача партийни организаце балхах. ШоалагIдале, хьалхарча шерашка вай бехк ца бе мегар парткома секретара. Амма, ханаш хувцаеннай. Хувцалуш доагIа вай вахар а. Вай вахара юкъе денад перестройка яха дош. Цо бокъо лац кхоане ехка, мекъал, эсалал гойта, коммунисташкара хIаьта а. Цудухьа бехка кIалхаравалац керда партийни секретарь Т. Ханиев а. Кхы дерригa а дIадаьлча, цу юкъа наха атеистически, интернациональни, патриотически кхетам балара балха план оттае мегацарий.

— Мукъа хиннавац со. Боахама техника хьувкъам чуэцара кийчъяра, доакъар кийчдара, кхыдолча боахама гIулакхашта терко еш хиннай партком, — аьлар сога тхо къасташ Т. Ханиева.

Хетаргахьа, шийн керттера декхар хIанз а кхетадьалац парткома секретара: боахама гIулакхаш леладеча. Къахьегамхошта партийни кулгалдара, царна идейно-политически кхетам балара болх цхьана, комплексно дIабахьа безалга.

Х. СУЛАМБЕКОВ.

1987 шера 21 июне XX хержача халкъа депутатий
ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ СОВЕТА ДЕПУТАТАШ

Иванникова Ольга Александровна, № 1 йола хоржама округ.
Хаперский Виктор Петрович, № 2 йола хоржама округ.
Бабичев Роман Иванович, № 3 йола хоржама округ.
Ермакова Лариса Анатольевна, № 4 йола хоржама округ.
Патраханова Татьяна Николаевна, № 5 йола хоржама округ.
Мельникова Светлана Владимировна, № 6 йола хоржама округ.
Мусаелян Олег Александрович, № 7 йола хоржама округ.
Алиева Асия Юнусовна, № 8 йола хоржама округ.
Кузьмин Владимир Георгиевич, № 9 йола хоржама округ.
Клименко Любовь Алексеевна, № 10 йола хоржама округ.
Худолей Наталья Александровна, № 11 йола хоржамий округ.
Дурова Нина Ивановна, № 12 йола хоржама округ.
Полонкоев Махьмадсале Ахьмад, № 13 йола хоржама округ.
Гуцериев Сафарбика Микаьил, № 14 йола хоржама округ.
Арцуев Вахид Борисович, № 15 йола хоржама округ.
Цверьянова Евгения Валерьяновна, № 16 йола хоржама округ.
Галкин Андрей Георгиевич, № 17 йола хоржама округ.
Магомадов Адам Абдулкаримович, № 18 йола хоржама округ.
Темиев Саламу Абуспанович, № 19 йола хоржама округ.
Кодзоева Ахьмада Дутархан, № 20 йола хоржама округ.
Хатуева Зура Мовсаровна, № 21 йола хоржама округ.
Сулиманов Мовлад Вахаевич, № 22 йола хоржама округ.
Карпов Николай Анфианович, № 23 йола хоржама округ.
Григорян Владимир Захарович, № 24 йола хоржама округ.
Кобзаренко Ольга Николаевна, № 25 йола хоржама округ.
Яхьяева Любан Лечаевна, № 26 йола хоржама округ.
Кстарнова Алла Павловна, № 27 йола хоржама округ.
Виданов Геннадий Борисович, № 28 йола хоржама округ.
Шевченко Марина Михайловна, № 29 йола хоржама округ.
Дугушев Саламу Сайдаевич, № 30 йола хоржама округ.
Искандеров Гарольд Миндиярович, № 31 йола хоржама округ.
Сальникова Майя Ивановна, № 32 йола хоржама округ.
Соловьева Татьяна Васильевна, № 33 йола хоржама округ.
Батиева Тамуся Тимаралиевна, № 34 йола хоржама округ.
Кан-Калик Виктор Абрамович, № 35 йола хоржама округ.
Таштамиров Руслан Мюстаевич, № 36 йола хоржама округ.
Баймурадов Майрбек Эльсиевич, № 37 йола хоржама округ.
Адиева Зарган Магомедовна, № 38 йола хоржама округ.
Айдаев Юша Ахъядович, № 39 йола хоржама округ.
Горенкова Людмила Филипповна, № 40 йола хоржама округ.
Гандалоева Соте Ӏайшет, № 41 йола хоржама округ.
Логовская Тамара Владимировна, № 42 йола хоржама округ.
Куценко Виталий Александрович, № 43 йола хоржама округ.
Шевцов Юрий Михайлович, № 44 йола хоржама округ.
Болдырева Светлана Валентиновна, № 45 йола хоржама округ.
Гадаборшев Боскара Осман, № 46 йола хоржама округ.
Башлакова Татьяна Геннадьевна, № 47 йола хоржама округ.
Ахтаева Есита Медуевна, № 48 йола хоржама округ.
Салгириев Хасан Билалович, № 49 йола хоржама округ.
Ключанцев Валерий Анатольевич, № 50 йола хоржама округ.
Пучков Евгений Иванович, № 51 йола хоржама округ.
Набиулин Сабирджан Талибулович, № 52 йола хоржама округ.
Звягин Александр Владимирович, № 53 йола хоржама округ.
Чечиев Сайдали Сайдхасанович, № 54 йола хоржама округ.
Киценко Вячеслав Александрович, № 55 йола хоржама округ.
Арсанакаева Петимат Мовладиевна, № 56 йола хоржама округ.
Недбай Татьяна Александровна, № 57 йола хоржама округ.
Кадиев Магомед Алиевич, № 58 йола хоржама округ.
Роднонова Лариса Евгеньевна, № 59 йола хоржама округ.
Воцалевский Збигнев Славомирович, № 60 йола хоржама округ.
Суркова Ольга Павловна, № 61 йола хоржама округ.
Пятакова Лидия Михайловна, № 62 йола хоржама округ.
Махтамерзаев Лом-Али Лечиевич, № 63 йола хоржама округ.
Тасуева Айсет Закраиловна, № 64 йола хоржама округ.
Понамаренко Людмила Васильевна, № 65 йола хоржама округ.
Толстова Вера Борисовна, № 66 йола хоржама округ.
Асхабова Айза Махмудовна, № 67 йола хоржама округ.
Сухорукова Марина Константиновна, № 68 йола хоржама округ.
Оздоева Эскхе Хьава, № 69 йола хоржама округ.
Шуаипова Раиса Ибрагимовна, № 70 йола хоржама округ.
Ткачева Татьяна Владиславовна, № 71 йола хоржама округ.
Беджанов Николай Иванович, № 72 йола хоржама округ.
Шепелева Виктория Васильевна, № 73 йола хоржама округ.
Гиреева Лукъмана Мадина, № 74 йола хоржама округ.
Хамзатханов Апти Аюбович, № 75 йола хоржама округ.
Полежакина Зоя Демьяновна, № 76 йола хоржама округ.
Ильин Евгений Александрович, № 77 йола хоржама округ.
Шайкаев Ваид Абазович, № 78 йола хоржама округ.
Закаева Зара Ахметовна, № 79 йола хоржама округ.
Прохожев Игорь Александрович, № 80 йола хоржама округ.
Рущенко Галина Валентиновна, № 81 йола хоржама округ.
Ирназаров Равиль Раисович, № 82 йола хоржама округ.
Руснова Татьяна Константиновна, № 83 йола хоржама округ.
Ахмиева Гюльнара Руслановна, № 84 йола хоржама округ.
Румянцев Юрий Ильич, № 85 йола хоржама округ.
Баканов Юрий Викторович, № 86 йола хоржама округ.
Волков Александр Владимирович, № 87 йола хоржама округ.
Москаленко Светлана Николаевна, № 88 йола хоржама округ.
Тазуркаев Вахид Вахаевич, № 89 йола хоржама округ.
Пятибрат Александр Федорович, № 90 йола хоржама округ.
Козинко Александр Владимирович, № 91 йола хоржама округ.
Саркисьян Игорь Павлович, № 92 йола хоржама округ.
Будаев Анатолий Ефимович, № 93 йола хоржама округ.
Гаснян Анжела Апресовна, № 94 йола хоржама округ.
Ковалева Татьяна Владимировна, № 95 йола хоржама округ.
Алексеева Татьяна Анатольевна, № 96 йола хоржама округ.
Кузнецова Наталья Федоровна, № 97 йола хоржама округ.
Измайлова Салмана Пирдовс, № 98 йола хоржама округ.
Юрченко Евгений Никифорович, № 99 йола хоржама округ.
Омарова Зарема Сосламбековна, № 100 йола хоржама округ.
Куприй Елена Николаевна, № 101 йола хоржама округ.
Муртаева Тамара Мадаевна, № 102 йола хоржама округ.
Муслаева Фатима Ахмедовна, № 103 йола хоржама округ.
Бузуртанова Джабраьила Тамара, № 104 йола хоржама округ.
Карпцов Александр Михайлович, № 105 йола хоржама округ.
Канаткин Юрий Николаевич, № 106 йола хоржама округ.
Рогожина Валентина Владимировна, № 107 йола хоржама округ.
Инаркаева Мата Магомедовна, № 108 йола хоржама округ.
Щеголяева Анна Евгеньевна, № 109 йола хоржама округ.
Павленко Елена Викторовна, № 110 йола хоржама округ.
Губаренко Татьяна Федоровна, № 111 йола хоржама округ.
Попов Иван Михайлович, № 112 йола хоржама округ.
Саломатин Владимир Иванович, № 113 йола хоржама округ.
Успанова Майдат Хасуевна, № 114 йола хоржама округ.
Молоткова Галина Марковна, № 115 йола хоржама округ.
Абдурзакова Туиша Хажахметовна, № 116 йола хоржама округ.
Чапанов Абдула Джунидович, № 117 йола хоржама округ.
Пай Наталья Владимировна, № 118 йола хоржама округ.
Муцольгова Мохьмада Мадина, № 119 йола хоржама округ.
Минаева Валентина Григорьевна, № 120 йола хоржама округ.
Акопьян Даниил Грандович, № 121 йола хоржама округ.
Куценко Юрий Александрович, № 122 йола хоржама округ.
Захарова Татьяна Александровна, № 123 йола хоржама округ.
Панасенко Мария Марковна, № 124 йола хоржама округ.
Соломатин Виктор Михайлович, № 125 йола хоржама округ.
Ибрагимова Таиса Мовладовна, № 126 йола хоржама округ.
Денисов Владимир Николаевич, № 127 йола хоржама округ.
Бабенко Николай Иванович, № 128 йола хоржама округ.
Бутенко Евгений Владимирович, № 129 йола хоржама округ.
Жариков Владимир Викторович, № 130 йола хоржама округ.
Андреев Виктор Иванович, № 131 йола хоржама округ.
Кириллов Юрий Михайлович, № 132 йола хоржама округ.
Карякина Татьяна Ивановна, № 133 йола хоржама округ.
Бадиков Валерий Иванович, № 134 йола хоржама округ.
Назаров Георгий Федорович, № 135 йола хоржама округ.
Демонова Елена Леонидовна, № 136 йола хоржама округ.
Швецова Пелагея Антоновна, № 137 йола хоржама округ.
Хонох Михаил Борисович, № 138 йола хоржама округ.
Плохих Лидия Ивановна, № 139 йола хоржама округ.
Сербина Александра Федоровна, № 140 йола хоржама округ.
Сушко Любовь Степановна, № 141 йола хоржама округ.
Чернова Раиса Павловна, № 142 йола хоржама округ.
Яралов Иван Александрович, № 141 йола хоржама округ.
Лопаткин Олег Павлович, № 144 йола хоржама округ.
Минвазова Елизавета Шамсудиновна, № 145 йола хоржама округ.
Эшпиев Абокант Магомедович, № 146 йола хоржама округ.
Абдулаев Владимир Александрович, № 147 йола хоржама округ.
Грачев Петр Николаевич, № 148 йола хоржама округ.
Гречко Василий Иосифович, № 149 йола хоржама округ.
Козырев Алексей Иванович, № 150 йола хоржама округ.
Коновалов Михаил Юрьевич, № 151 йола хоржама округ.
Китаев Виталий Борисович, № 152 йола хоржама округ.
Туркалов Арби Абдулаевич, № 153 йола хоржама округ.
Бердников Виктор Михайлович, № 154 йола хоржама округ.
Кочеткова Алла Алексеевна, № 155 йола хоржама округ.
Курбанова Зара Ахметовна, № 156 йола хоржама округ.
Цороева Мохьмада Марина, № 157 йола хоржама округ.
Данилец Валентин Митрофанович, № 158 йола хоржама округ.
Ивина Тамара Николаевна, № 159 йола хоржама округ.
Воробьева Любовь Александровна, № 160 йола хоржама округ.
Сухотько Ольга Васильевна, № 161 йола хоржама округ.
Месечко Любовь Васильевна, № 162 йола хоржама округ.
Маслова Вера Сергеевна, № 163 йола хоржама округ.
Магомадов Ваха Махмудович, № 164 йола хоржама округ.
Голубенко Владимир Иванович, № 165 йола хоржама округ.
Дрожжина Галина Владимировна, № 166 йола хоржама округ.
Ефремова Любовь Александровна, № 167 йола хоржама округ.
Чекунов Валерий Михайлович, № 168 йола хоржама округ.
Липерт Юрий Иосифович, № 169 йола хоржама округ.
Лиҗин Геннадий Сидорович, № 170 йола хоржама округ.
Кабиров Евгений Львович, № 171 йола хоржама округ.
Устенко Рудольф Петрович, № 172 йола хоржама округ.
Шевцов Владимир Иванович, № 173 йола хоржама округ.
Стешкина Валентина Владимировна, № 174 йола хоржама округ.
Джукаев Ахмед Бекаевич, № 175 йола хоржама округ.
Шовлахова Роза Махмудовна, № 176 йола хоржама округ.
Мацаева Табарак Исаевна, № 177 йола хоржама округ.
Плужник Сергей Николаевич, № 178 йола хоржама округ.
Давлетукаева Роза Усамовна, № 179 йола хоржама округ.
Батаева Лейла Мутаевна, № 180 йола хоржама округ.
Шаухалова Хава Хожахметовна, № 181 йола хоржама округ.
Эльмурзаева Айшат Алхаевна, № 182 йола хоржама округ.
Мусостова Айдат Хожахметовна, № 183 йола хоржама округ.
Аушева СохӀиша Лидия, № 184 йола хоржама округ.
Шереметьева Пелагея Михайловна, № 185 йола хоржама округ.
Топорков Михаил Юрьевич, № 186 йола хоржама округ.
Тараев Шамиль Ахмедович, № 187 йола хоржама округ.
Головкова Галина Иосифовна, № 188 йола хоржама округ.
Борисов Сергей Николаевич, № 189 йола хоржама округ.
Талалаева Людмила Евгеньевна, № 190 йола хоржама округ.
Деркач Юлия Ивановна, № 191 йола хоржама округ.
Савельникова Елена Викторовна, № 192 йола хоржама округ.
Швец Людмила Валентиновна, № 193 йола хоржама округ.
Макасьянц Роза Николаевна, № 194 йола хоржама округ.
Чечель Владимир Николаевич, № 195 йола хоржама округ.
Яковлев Анатолий Петрович, № 196 йола хоржама округ.
Войтенко Виктор Владимирович, № 197 йола хоржама округ.
Павленко Иван Матвеевич, № 198 йола хоржама округ.
Норенко Иван Васильевич, № 199 йола хоржама округ.
Найнак Владимир Павлович, № 200 йола хоржама округ.
Скрипченко Александр Александрович, № 201 йола хоржама округ.
Мандрыкина Людмила Ивановна, № 202 йола хоржама округ.
Гусаков Александр Иванович, № 203 йола хоржама округ.
Мусаев Кюри Исаевич, № 204 йола хоржама округ.
Евлоева Ӏисхьакха Хьава, № 205 йола хоржама округ.
Шайхаев Бардудин Якубович, № 206 йола хоржама округ.
Дышекова Зулифат Мачраиловна, № 207 йола хоржама округ.
Токаева Роза Дашаевна, № 208 йола хоржама округ.
Сидельников Сергей Степанович, № 209 йола хоржама округ.
Кодзоева Мусай Светлана, № 210 йола хоржама округ.
Гакаев Хасан Абдулович, № 211 йола хоржама округ.
Мичпин Григорий Евельевич, № 212 йола хоржама округ.
Осилев Анин Ахмедович, № 213 йола хоржама округ.
Цикоза Николай Иванович, № 214 йола хоржама округ.
Джаватханов Валерий Саидхасанович, № 215 йола хоржама округ.
Абуев Руслан Юсупович, № 216 йола хоржама округ.
Хазова Татьяна Федотовна, № 217 йола хоржама округ.
Бузуртанов Османа Мохьмад, № 218 йола хоржама округ.
Юсупова Биллант Хавадиевна, № 219 йола хоржама округ.
Наумочкина Светлана Федоровна, № 220 йола хоржама округ.
Зубков Анатолий Николаевич, № 221 йола хоржама округ.
Чученкова Любовь Ивановна, № 222 йола хоржама округ.
Масаров Салман Анербекович, № 223 йола хоржама округ.
Луньков Вячеслав Васильевич, № 224 йола хоржама округ.
Шутин Владислав Петрович, № 225 йола хоржама округ.
Танкович Владимир Константинович, № 226 йола хоржама округ.
Туктамышева Валентина Викторовна, № 227 йола хоржама округ.
Ионова Людмила Борисовна, № 228 йола хоржама округ.
Дамзаева Малка Джамалаудиновна, № 229 йола хоржама округ.
Куюкова Раиса Михайловна, № 230 йола хоржама округ.
Грицаенко Александр Алексеевич, № 231 йола хоржама округ.
Проценко Виктор Николаевич, № 232 йола хоржама округ.
Хажиева Зайнап Абдулжалиловна, № 233 йола хоржама округ.
Боброва Нина Сергеевна, № 234 йола хоржама округ.
Дидикова Светлана Султановна, № 235 йола хоржама округ.
Ляхов Виталий Васильевич, № 236 йола хоржама округ.
Колодяжная Лариса Степановна, № 237 йола хоржама округ.
Гуленок Любовь Федоровна, № 238 йола хоржама округ.
Шахгиреева Зара Абдулаевна, № 239 йола хоржама округ.
Пыженков Александр Владимирович, № 240 йола хоржама округ.
Приймакова Анна Ивановна, № 241 йола хоржама округ.
Завгородшев Владимир Федорович, № 242 йола хоржама округ.
Шпилова Ирина Дмитриевна, № 243 йола хоржама округ.
Иванченко Лидия Ивановна, № 244 йола хоржама округ.
Дарвин Сергей Викторович, № 245 йола хоржама округ.
Даниленко Александр Михайлович, № 246 йола хоржама округ.
Бузова Антонина Васильевна, № 247 йола хоржама округ.
Эльбердиева Элита Леновна, № 248 йола хоржама округ.
Коновалова Надежда Николаевна, № 249 йола хоржама округ.
Годынский Андрей Валентинович, № 250 йола хоржама округ.
Николаев Александр Михайлович, № 251 йола хоржама округ.
Рагозина Лидия Владимировна, № 252 йола хоржама округ.
Жильцова Раиса Андреевна, № 253 йола хоржама округ.
Мелихова Любовь Владимировна, № 254 йола хоржама округ.
Гридасов Дмитрий Александрович, № 255 йола хоржама округ.
Аршинова Анна Дмитриевна, № 256 йола хоржама округ.
Поташкин Евгений Викторович, № 257 йола хоржама округ.
Акаева Роза Арибовна, № 258 йола хоржама округ.
Климова Галина Ивановна, № 259 йола хоржама округ.
Мухин Евгений Вячеславович, № 260 йола хоржама округ.
Домашенко Михаил Иванович, № 261 йола хоржама округ.
Глухов Владимир Степанович, № 262 йола хоржама округ.
Идилова Малика Хожахметовна, № 263 йола хоржама округ.
Евлоева ТӀахӀира Зара, № 264 йола хоржама округ.
Шамаева Заман Хасановна, № 265 йола хоржама округ.
Абубакирова Айзан Сайдахметовна, № 266 йола хоржама округ.
Андрианова Елизавета Александровна, № 267 йола хоржама округ.
Фролва Людмила Федоровна, № 268 йола хоржама округ.
Черткова Мария Ивановна, № 269 йола хоржама округ.
Дошукаев Муса Хусанович, № 270 йола хоржама округ.
Момуев Шахтимир Дзеудинович, № 271 йола хоржама округ.
Ревенкова Вера Григорьевна, № 272 йола хоржама округ.
Хасаханова Роза Хожахмедовна, № 273 йола хоржама округ.
Титова Елена Сергеевна, № 274 йола хоржама округ.
Абдулкаева Амина Хароновна, № 275 йола хоржама округ.
Яжук Виктор Григорьевич, № 276 йола хоржама округ.
Сержантов Виктор Иванович, № 277 йола хоржама округ.
Бурлакова Ольга Анатольевна, № 278 йола хоржама округ.
Глебова Тамара Петровна, № 279 йола хоржама округ.
Пристинский Валерий Евгеньевич, № 280 йола хоржама округ.
Скворцов Василий Николаевич, № 281 йола хоржама округ.
Дудаев Ибрагим Хосмагомедович, № 282 йола хоржама округ.
Завьялов Михаил Леонидович, № 283 йола хоржама округ.
Дубровина Раиса Алексеевна, № 284 йола хоржама округ.
Васлюшкин Юрий Владимирович, № 285 йола хоржама округ.
Мишина Нина Васильевна, № 286 йола хоржама округ.
Курбанова Роза Геликовна, № 287 йола хоржама округ.
Белавина Наталья Владимировна, № 288 йола хоржама округ.
Шеметило Татьяна Ивановна, № 289 йола хоржама округ.
Маркова Галина Викторовна, № 290 йола хоржама округ.
Рожкова Валентина Ивановна, № 291 йола хоржама округ.
Идрисова Матуса Хасановна, № 292 йола хоржама округ.
Ибрагимова Валентина Петровна, № 293 йола хоржама округ.
Мусаева Тоита Зайнабдиновна, № 294 йола хоржама округ.
Болдырева Нина Николаевна, № 295 йола хоржама округ.
Бакаленко Иван Михайлович, № 296 йола хоржама округ.
Батуева Елена Эдуардовна, № 297 йола хоржама округ.
Анохина Галина Николаевна, № 298 йола хоржама округ.
Максименко Александр Михайлович, № 299 йола хоржама округ.
Федорова Раиса Андреевна, № 300 йола хоржама округ.
Кулик Людмила Анатольевна, № 301 йола хоржама округ.
Нисанова Надежда Леонидовна, № 302 йола хоржама округ.
Бариинский Адольф Георгиевич, № 303 йола хоржама округ.
Цугаев Юсуп Шамханович, № 304 йола хоржама округ.
Даев Ареп Абазович, № 305 йола хоржама округ.
Швецова Галина Владимировна, № 306 йола хоржама округ.
Паравин Михаил Иванович, № 307 йола хоржама округ.
Учаева Любовь Ивановна, № 308 йола хоржама округ.
Томасов Роберт Аветович, № 309 йола хоржама округ.
Макаров Борис Александрович, № 310 йола хоржама округ.
Бородин Владимир Яковлевич, № 311 йола хоржама округ.
Демилханова Марият Халидовна, № 312 йола хоржама округ.
Ткачева Вера Владимировна, № 313 йола хоржама округ.
Лисицкий Анатолий Владимирович, № 314 йола хоржама округ.
Сазонова Янина Владимировна, № 315 йола хоржама округ.
Зайцев Анатолий Федорович, № 316 йола хоржама округ.
Берсанова Хава Эхвановна, № 317 йола хоржама округ.
Иванова Анна Петровна, № 318 йола хоржама округ.
Ходжаян Марина Борисовна, № 319 йола хоржама округ.
Калантаевский Яков Федорович, № 320 йола хоржама округ.
Иванча Тамара Павловна, № 321 йола хоржама округ.
Поползухина Нина Ивановна, № 322 йола хоржама округ.
Валов Леонид Петрович, № 323 йола хоржама округ.
Галкина Наталья Владимировна, № 324 йола хоржама округ.
Шамардин Владислав Михайлович, № 325 йола хоржама округ.
Ярецкая Татьяна Петровна, № 326 йола хоржама округ.
Максимов Николай Алексеевич, № 327 йола хоржама округ.
Идуева Роза Магомедовна, № 328 йола хоржама округ.
Мигунова Любовь Николаевна, № 329 йола хоржама округ.
Шамаева Роза Мовлидовна, № 330 йола хоржама округ.
Магомадов Ибрагим Хамидович, № 331 йола хоржама округ.
Астамирова Аминат Ахметовна, № 332 йола хоржама округ.
Иванов Николай Прокофьевич, № 333 йола хоржама округ.
Арестова Раиса Ивановна, № 334 йола хоржама округ.
Османов Руслан Султанович, № 335 йола хоржама округ.
Могомадов Моулды Мусаевич, № 336 йола хоржама округ.
Аушев Хьусена Ӏадал-Хьамид, № 337 йола хоржама округ.
Уматгериев Хаваш Шамсудинович, № 338 йола хоржама округ.
Васильев Сергей Викторович, № 339 йола хоржама округ.
Русова Лилия Григорьевна, № 340 йола хоржама округ.
Дзейтов Мохьмада ХӀарон, № 341 йола хоржама округ.
Некрасов Михаил Владимирович, № 342 йола хоржама округ.
Мотуз Сергей Алексеевич, № 343 йола хоржама округ.
Шароварина Людмила Александровна, № 344 йола хоржама округ.
Соколов Петр Алексеевич, № 345 йола хоржама округ.
Пашинский Валерий Николаевич, № 346 йола хоржама округ.
Ключников Виктор Иванович, № 347 йола хоржама округ.
Паньков Михаил Анатольевич, № 348 йола хоржама округ.
Заичковский Владимир Павлович, № 349 йола хоржама округ.
Шкута Иван Александрович, № 350 йола хоржама округ.

XX хержача халкъа депутатий Грозненски городской Советe хоржамаш дара йола городской хоржама комисси.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

17.15 — «Кердадараш».
17.20 — ДӀалоьх Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата С. Слесарева (фортепиано).
18.15 — «Тхов-кӀийле». Телевизионни документальни фильма премьера.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — СССР Лакхехьарча Совета депутаташа дувц.
19.15 — Къонабарий философски дешар.
19.50 — «Кердадараш».
20.00 — Дунен халкъий ихоллам. Инде искусство.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Миф». Телевизионни художественни фильма премьера. 1-гӀа сери.
22.45 — Тахан дунен тӀа.
23.00 — Телехьажархочун спутник.
23.20 — Теннис. Уимблдонски турнир. Англера передача.

II ПРОГРАММА

11.10 — Ӏилмен вахари. «Стабильни лехамаш». 1-гӀа передача. Дакъа лоацаш ба СССР Министрий Совета председатела хьалхара заместитель, СССР Госагропрома председатель В. С. Мураховский, ВАСХНИЛ-а президент, академик А. А. Никонов.
11.40 — «Приключения капитана Врунгеля». Мультипликационни фильм. 4, 5, 6-гӀа сереш.
12.10 — Французски мотт. Ӏомабу 1-гӀа шу.
12.40 — Концерт.
13.10 — Фильм-бераштa. «Сатийна кхоъаш йоахараш». 2-гӀа сери.
14.15 — Акробатика. Европа чемпионат. Польшера передача.
14.45 — «Кердадараш».
16.40 — «Советски Союзе гӀоллa» Кинопрограмма.
17.10 — «Кердадараш» (гӀалгӀай меттала).
17.15 — «СалоӀача сахьташка».
17.35 — Ӏилма-довзийтара фильм.
17.45 — «Телезу». (нохчий меттала).
18.05 — «Хьувкъам цӀерах лорабар». Документальни фильм.
18.20 — Кхачан программа — массане гӀулакх.
18.50 — Фильм-реклама.
18.55 — Нохч-ГӀалгӀайче. Информационни программа.
19.10 — Мультфильм.
19.20 — «Уж воагаву хаттараш...». Фусамий фонда Ӏан кийчо яр.
20.15 — «...Ялхайтта шу даьнен бокхагӀен».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Юрмала-87». Советски эстрадни иллеш доахача кагирхой Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Юрмалера трансляци. 1-гӀа тур. 1-гӀа ди.
Перерыв йолча хана — «Кердадараш».

1 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Ӏуйрийнара зарядка. Мультфильм. Ашараш.
7.30 — «Ха».
8.05 — Мультипликационни фильмаш: «Приключения на плоту». «Как будто».
8.35 — ДӀалоьхар Уральски пандарчий трио.
9.00 — «Миф». Художественни фильм. 1-гӀа сери.
10.05, 16.00, 17.35 — «Кердадараш».
16.15 — Фильм - бераштa. «КӀай пилла». (Инди).
17.40 — «...Ялхайтта шу даьнен бокхагӀен».
18.25 — «Мехка керттера библиотека». Ӏилма-довзийтара фильма премьера.
18.45 — Тахан дунен тӀа.
19.00 — «Ӏилмен вахари». Стабильни лехамаш. 2-гӀа передача.
19.30 — «Кинематограф: селхани, тахани...».
20.45 — Советски илле концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Миф». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гӀа сери.
22.45 — Тахан дунен тӀа.
23.00 — Теннис. Уимблдонски турнир. Англера передача

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.20 — Документальни фильмаш.
8.55 — Санъердаме стар таш.
9.30 — Никъ берий клуб.
10.30 — «Шахматни школа».
11.00 — Р. Брадбери. Вахарен творчестван оагӀонаш.
11.45 — «Приключения капитана Врунгеля». Мультипликационни фильм. 7, 8, 9-гӀа сереш.
12.15 — Немций мотт. Ӏомабу 2-гӀа шу.
12.45 — Фильм - бера ш т а . «Капитанаш».
13.50 — Архангельски студе телевидене программа.
14.50 — Эрсий композиторий романсаш.
15.10 — «СЭВ: керда программа». Документальни фильма премьера.
15.35. 15.40 — «Кердадараш».
17.40 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.45 — «Эшаш вола хьехархо». Ӏилма-довзийтара фильм.
18.40 — Республика кхашка. Юртбоахама обозрени (гӀалгӀай меттала).
18.55 — Документальни фильм.
19.15 — Нохч-ГӀалгӀайче. Информационни программа.
19.30 — Футболах СССР чемпионат. ЦСКА — «Спартак». 2-гӀа тайм.
02.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «ЦӀогарч». Мультипликационни фильм.
20.30 — Ашарий киоск.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Юрмала-87». 2-гӀа Ерригсоюзни телевизионни конкурс.
Перерыв йолча хана — «Кердадараш».

Тахан республике гӀоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунда 5—10 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике 28—33, Грозне 29—31 градус йӀовхал а йолаш ха хила мег.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, бе-беча оагӀонашкахьара секунда 3—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура бийсашка 15—20, деношка 25—30 градус йӀовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 384907, г. Грозный, Маяковске. ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 384907, г. Грозный, ул. Маяковского. 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, срен, шоаттеи деношка

СФ00256. «Грозненский рабочий», издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2404.